

Kulturmødet

- Det fælles ståsted.

Anvendt filosofi, 10 semester.

Aalborg universitet.

Afleverings dato: 31/5 2018.

Anslag: 112.134, 46,7 sider

Vejleder: Anita Holm Riis.

Opgaven er ikke fortrolig.

Af Louise Hertz (20161851)

Forord

Fra august til november 2017, var jeg i et tre måneders praktikforløb hos eventfirmaet LL Events i Frederikshavn. Hovedhensigten med denne praktik var, at jeg skulle stå for den arbejdsgrænse af firmaet, der havde med kulturanalyser at gøre. Firmaet ville gerne specialisere sig yderligere inden for kulturforskelle, med fokus på etablering af forretningsforbindelser mellem aktører fra ind og udland. Denne form for udbydelse var henvendt til firmaer, som forsøgte at komme ind på markeder, der på en ene eller anden måde adskilte sig kulturmæssigt fra hinanden, og dermed kunne skabe nogle kulturmæssige udfordringer. Disse udfordringer medvirkede, at der hvert år gik et millionbeløb tabt på gulvet i handler. Dette ønskede LL Events at ændre ved at tilbyde hjælp via en konsulentfunktion, der havde til formål at skabe et ståsted og forståelse for kulturer igennem analyser og rådgivning.

Jeg blev under min praktik nysgerrig på vores egen kultur og de fordomme, vi selv bidrager med i kulturmødet. Hvordan selvet skabes via de forbindelser vi færdes i, og hvordan man bliver gjort opmærksom på dette, så der er en mulighed for at ændre det ved at se indad. Jeg ønskede at undersøge, hvordan man via nysgerrighed på andre stiller sig et sted, hvor man ikke blot tolererer andre, men prøver autentisk at få en forståelse hvorfor samfund og kulturer agerer og tænker på den måde de gør. Der var pludselig en masse undren og spørgsmål, som pressede sig på hos mig, men som jeg, af flere årsager, ikke fik lejlighed til at gå i dybden med under min praktik eller ved den efterfølgende praktikrapport.

Dette speciale er skrevet som en forlængelse af min praktik rapport, hvor jeg har forsøgt at gå i dybden med de områder, som vakte min nysgerrighed. Jeg har under min praktik samt gennem udarbejdelsen af dette speciale fået mere viden om baggrunden for menneskets måde at tænke og agere på, og jeg har fået brugbare metoder til, hvordan man tilgår kulturmødet på en positiv, konstruktiv og åben måde, der bidrager til læring og ny indsigt. Samtidig har processen også lært mig noget om mig selv som aktør i denne kulturelle kontekst, om mig selv som menneske, og ikke mindst hvordan jeg fremadrettet kan bruge min nye indsigt og viden rent praktisk, når jeg forhåbentligt snart står med mit bevis i hånden, og skal ud og bruge min uddannelse.

God læselyst!

Indholdsfortegnelse

Forord	1
Abstract	4
Indledning.....	5
Problemformulering	7
Teoretisk præsentation og metodisk redegørelse	8
Case	8
Baggrund og begrundelse.....	8
Case – Kulturmødet i mødet.....	9
Præsentation af teori	11
Hermenutik.....	11
Hans Georg Gadamer	11
Walter Barnett Pearce	12
Anita Holm Riis	13
Udkant – om det splittede Danmark	13
Bevidste fravalg	14
Begrebsafklaring.....	14
Kultur	15
Etnocentrisme	16
Socialkonstruktionismen	17
Fordomme	17
Begrebet fordom i almindelighed.....	17
Fordom ifølge Gadamer	19
Den hermeneutiske cirkel.....	21
Objektivitets begrebet.....	22
Vigtige begreber hos "Pearce"	22
Udkants Danmark	23
Analyse	23
Tilstrømningen og den kulturelle konsekvens.....	25
Kulturmødets udfordring.....	27
Fordommens magt.	29
Sprogets betydning i kulturmødet.....	32

Traditionernes rolle i forståelsesudfordringen.....	35
Hvad er det vi overser?.....	36
Diskussion og opsamling.....	38
Konklusion	40
Kilder.....	42
Litteratur.....	42
Internetkilder.....	42

Abstract

This thesis is based on the debate regarding the culture meeting. The interest and inspiration for this subject arises from an internship where I realized that the cultural meeting does not only submit in abstract terms, where visible cultural differences will meet, but also to the extent concerning cities and districts within our own country.

With the use of an authentic case, I hereby attempt to give an example of how the challenges of the culture meeting can prove in practice within their own borders. This case, as well as several examples, contributed to the many thoughts and questions which I, by using chosen theorists, tried to get an understanding and an answer to.

The analytical part highlights and explains how to detect the challenges of the cultural meeting in Denmark. It incorporates Hans-Georg Gadamer and Walter Barnett Pearce, as main theorists, and proposals on how to comprehend as well as dealing with the cultural meeting with the sole purpose of creating a better social world in mind. The thesis is built on the hermeneutical tradition, to which I simultaneously included and added my own experiences and observations from my internship to. This regarding the analysis due to the fact that these experiences have formed the basis of my interest in this field. Furthermore, I also include citations from Anita Holm Riis's book "Kulturmødets Hermeneutik", as this book supports my starting point.

The thesis presents an issue concerning the question of how to create a mutual view and stand between different cultures.

It also urges to discuss and answer such questions - is it even possible to be so unprejudiced beyond not only tolerating differences, but also making a genuine effort to gain deeper understanding of the exact dissimilarities?

In transit of making the thesis, I also founded on the importance of our own self-awareness when it comes to gaining an understanding of others, as well as the awareness of our co-responsibility in this world where we contribute to the creation with our actions, opt in and opt-out.

The theoretical and analytical part has a focal point on this and subsequent lead to a discussion and conclusion of the cultural problem.

The intention of this thesis was to contribute to a further positive understanding and approach in the culture meeting, as well as making a suggestion in practical terms on how to be a co-creator when it comes to shaping the foundation of a successful culture meeting.

Indledning

Kultur og kulturens betydning for vort samfund er et stort samtaleemne herhjemme. Dette kan ses i flere perspektiver og forskellige områder. Når vi ser på Danmark som helhed, er der sket et kulturskift inden for byerne. Man taler her om en decideret "land-by splittelse". Dette ses i praksis, da at de små byer er blevet mindre og de store byer større. Der er opstået et stort skel mellem land og by. Hvor de små byer førhen var hjemstavn for alle generationer, og kulturen her var noget, som man stolt værnede om, er de små byer med særskilte, karakteristiske kulturtræk blevet distanceret, og de unge søger til de større byer. De større byer har udnyttet dette, og avanceret deres tilbud til unge i form af flere job og boligtilbud i takt med, at tilstrømningen er taget til. Der er ikke mange, som søger de små samfund mere, og der er derfor en stor generationskløft, hvor kulturen er indlejret i de beboere, som er tilbage. Når de ikke er der mere, kan spørgsmålet være om kulturen dør med dem. Dette bevirker en tendens, hvor de mindre samfund gør meget for at holde på resterne af deres kultur, og de større samfund står med åbne arme og priser mangfoldigheden velkommen. Dette har gjort skellet mellem land og by større, og har skabt en konkurrence og tilbøjelighed til foragt mellem disse to, som bærer præg af fordomme og historiske overleveringer, der medvirker at kulturkløften mellem disse bliver opretholdt.

De større samfund oplever med den stigende tilstrømning også en anden form for kulturel reform. Dette ses især på integrations- og det politiske område. Der er blevet mere for byerne at skulle rumme og forholde sig til. Igennem tiden har man derfor indrettet sig i byerne, så det er blevet spiseligt for andre kulturer at befinde sig der, og det ses her igen, hvordan dette medvirker til den kulturelle splittelse mellem land og by, hvor de mindre samfund i større grad holder på deres traditioner og kulturelle islæt. Når vi derfor taler om kulturer, taler vi også ofte om kulturelle forskelle, og den problematik vi her møder, når fremmede kulturer mødes, og sammen skal finde et fælles ståsted. Kulturen, med det den medfølger, er derfor blevet noget, der berører os alle.

En ting er, som nævnt ovenfor, debatten og splittelsen mellem land og by, en anden er den tilstrømning af andre kulturer vi har set de seneste 30 – 40 år. Begge er relevante når vi taler om kulturmøde problematikken, da det har medført en del af den udfordring, som vi står overfor i dag.

Danmark er blevet mødt med tilstrømning af fremmede kulturer fra andre lande, hvilket har medvirket til, at vi skulle rumme og anerkende mangfoldigheden til en vis grad. Dette har i bred forstand samtidig skabt evige debatter om alt lige fra religionsspørgsmål og etiske dilemmaer, til diskussion omkring hvorvidt man skal give plads til anderledes kostvaner i institutioner, og om man i integrationens navn skal rette vores kultur ind efter deres eller omvendt. Men disse problematikker kan i høj grad også handle om, hvordan man møder en anden kultur med en forståelse for anderledes traditioner og syn på tingene uden at skabe uhensigtsmæssige

misforståelser. Det er disse misforståelser som firmaet LL Events igennem kulturanalyser ønskede at udjævne og være på forkant med, og det var her jeg igennem min praktik kom ind i billedet. Min rolle og tilgang til kulturmødet var dog mere i forretningsmæssigt øjemed, men som tog udspring af overstående problematikker. Kulturmødet og forskellene heri, er en udfordring, som er kommet for at blive. LL Events så en forretningsidé i dette, og ønskede at medvirke til en bedre kulturel fusion mellem ind og udland, når det kom til kulturelle forskelle og kulturmødet i al almindelighed.

Ofte når jeg sad til møder oplevede jeg kulturforskelle og fordomme – blot inde for vore egne små landegrænser og vore egne "landsmænd" imellem. Jeg oplevede hvordan vi i sidste øjeblik måtte lade events falde til jorden på grund af, at folk havde fordomme, som sad i historiske overleveringer, og de derfor valgte at trække sig ud eller være lukkede og afvisende overfor nye ideer, som omhandlede samarbejde med andre større byer og lokalsamfund. Jeg oplevede hvordan man via et overbevisende sprog og dialog, skaber sin egen virkelighed igennem sproget, og derigennem kunne få andre til at ændre og adoptere bestemte holdninger og meninger. Det var derfor svært at skulle agere positiv modpol på at få et event igennem, hvis modstanden fra start var negativ. Jeg oplevede følelsen ved at sidde tilbage med en modløshed over, hvordan man kan få vendt en lukket, fordomsfuld kultur til at være åben og se muligheder i stedet for udfordringer, samt om det overhovedet var muligt – og om man i givet fald skulle? Hele mit fokus gik fra at være et bredt perspektiv, hvor det gjaldt kulturforskelle - lige fra integrationsspørgsmål til forretnings øjemed, til at indkredse det omkring en meget mere snæver problematik, der omhandlede "Dem" og "Vores". En udfordring i kulturforskelle, der udspillede sig i vore egne lokalsamfund mellem land og by, hvor kulturmødet i den grad også gjorde sig gældende.

Det undrede og overraskede mig at finde så store kulturelle kløfter, samt de fordomme og historiske overleveringer, der kom op til overfladen, når der skulle etableres samarbejde eller laves nye tiltag. Jeg undrede mig over, hvordan et vestligt, veletableret land stadig er i stand til at have en så snæversynet tilgang til andre, som endog er fra egne rødder, samt hvordan man skal tilgå det, såfremt man ønsker at arbejde mod en fælles tolerance og forståelse.

Disse og flere spørgsmål samt undren har været mine grundmotiver for at skrive dette speciale. Jeg finder disse udfordringer og tanker yderst samfunds - og nutids relevante, da det er problematikker, vi alle møder dagligt - om vi er opmærksomme på dem eller ej. Vi er alle en del af en eller flere kulturer, som medvirker til, at vi hver dag bliver mødt med traditioner og andre måder at leve på end vores egen. Nogle er vi opmærksomme på – andre ikke. Ofte er vores egen kultur heller ikke noget, som vi selv er opmærksomme på, før vi står til ansigt med det, der er anderledes og ukendt. Det er her vi får øje på vores egne overleveringer

og fordomme, og det er her hvor kulturmødet for alvor kan blive en udfordring. Selv om vi anser vores egen kultur som noget indlejret, kommer det dermed til syne her.

Problemformulering

Min egen hypotese, som jeg gennem arbejdet med denne opgave ønsker at blive klogere på, er overordnet hvordan man via selvbevidsthed gennem sin egen historiske overlevering, bliver gjort opmærksom på det udgangspunkt, man har i sin tilgang til andre kulturer. Jeg ønsker at blive klogere på, hvordan sproget og dialogen udgør et vigtigt værktøj i mødet med mennesker, og hvordan vi derved får et medansvar for at skabe en bedre social verden. Jeg ønsker også kort at belyse den socialkonstruktivistiske tankegang for at undersøge, hvordan denne spiller en rolle når vi taler om fordomme, og hvordan sproget herigennem er med til skabelsen af vores egen virkelighed. Dette vil jeg undersøge ved hjælp af teoretikere, der har afsat i denne.

Jeg har bestræbt mig på at fokusere på et emnefelt, som er nutidig, filosofisk relevant, og som behandler den problematik, som jeg har forsøgt at gengive i min indledning. Ud fra disse overstående grundtanker og betragtninger, samt undersøgende tilgang til min nysgerrighed på egen hypotese, har jeg formuleret en problemstilling, der lyder som følgende:

Hvordan skaber man et fælles ståsted imellem forskellige kulturer?

I specialet ønsker jeg at lave en filosofisk undersøgelse og diskussion af, hvad der sker, når mennesker fra forskellige kulturer og sociale lag mødes. Specialets teoretiske tyngdepunkt vil være hermeneutikken med udgangspunkt i Gadamer, hvor fordomme og traditioner bliver fortolket, samt den diskurs, der har gjort sig gældende inden for bestemte grene af kulturer og kulturforståelse, som til sidst udmunder i kulturmødet.

Som underspørgsmål til at besvare min problemformulering, ønsker jeg blandt andet at inddrage følgende undersøgende spørgsmål:

- **Hvad er en kultur?**
- **Hvilken rolle spiller fordomme i mødet?**
- **Hvilken rolle spiller ens egen selvbevidsthed i forhold til den historiske overlevering man kommer fra?**
- **Hvor kommer fordomme til udtryk, og hvilke konsekvenser kan det have i mødet?**
- **Hvilken sammenhæng er der mellem sproget og relationen i mødet?**
- **Kan en kultur med rødder i traditioner og historiske overleveringer ændres, og hvordan kan man i givet fald gøre det?**

- **Skal den? Og hvilke konsekvenser ville det i givet fald få?**

Jeg vil løbende gennem opgaven prøve at besvare dette ud fra relevante teorier, samt tage udgangspunkt i en beskrevet case, hvor jeg inddrager de elementer af spørgsmålet og undren, som er nævnt ovenfor.

Teoretisk præsentation og metodisk redegørelse

Med dette speciale ønsker jeg, som tidligere nævnt, at belyse en aktuell samfundsproblematik. Dette med filosofisk afsæt for at undersøge betydningen af mødet mellem mennesker, hvor kulturforskelle spiller en afgørende rolle.

Jeg ønsker at undersøge, via min valgte teori og empiri fra min praktik, hvordan man kan skabe et fælles ståsted i kulturmødet inden for vore egne landegrænser - os landsmænd imellem, og hvilke konsekvenser det kan have, både hvis man søger at ændre en allerede forankret kultur, samt hvis man ikke gør.

Til dette vil jeg bevæge mig i den hermeneutiske tradition, og samtidig benytte mig af relevante teoretikere til at besvare og undersøge min problemstilling.

Rent dispositionsmæssigt vil jeg nedenfor starte med at præsentere min case, da denne vil blive refereret til løbende, og derigennem understøtte teoriens relevans. Derefter vil jeg præsentere mine teoretikere, og samtidig begrunde mit teorivalg. Jeg vil også her præsentere bogen "Udkant" skrevet af en række undervisningsforfattere, som jeg har valgt at inddrage som underbyggende teori i forhold til "by-land splittelsen".

Efter overstående vil der forekomme en mindre begrebsafklaring, hvor de vigtigste termer, som bliver benyttet i specialet, vil blive udspecificeret. Begrebet "*fordom*" vil udgøre et afsnit selv, da det er et af de større hovedbegreber, som jeg ønsker at inddrage og gøre brug af, og det af den grund er tildelt en anden opmærksomhed. Efterfølgende vil selve analysen af min valgte problemstilling komme, hvor jeg vil inddrage min valgte teori til at undersøge min problemstilling. Til slut skal dette udmunde i et diskussionsafsnit med en efterfølgende konklusion og efterskrift.

Case

Baggrund og begrundelse

Denne case bygger på en sand begivenhed, hvor jeg selv var aktør. Jeg har valgt at inddrage den, da den efterfølgende var anledning til mange af de refleksioner, som jeg havde i forbindelse med min praktik. Det var også under denne, at jeg for alvor fik øjnene op for de kulturelle forskelle vi har, blot inden for vore egne

landegrænser, og hvordan sproget og dialogen spiller en stor rolle. Jeg finder den derfor yderst relevant at bruge som understøttelse og grundlag for min nysgerrighed på emnet, samt til videre undersøgelse. Jeg kunne have valgt flere cases ud fra min praktik, som alle understøtter min problemformulering. Grunden til jeg har valgt netop denne er, at det for mig var øjenåbneren til kulturproblematikken mellem land og byer. Casen skildrer et møde, hvor vi som eventfirma var deltagende. Min rolle heri var, at være med i beslutningstagende om hvorvidt et gældende arrangement skulle virkeliggøres i vores kommune eller ej. Jeg har forsøgt at være objektiv og loyal overfor mødet som det udspillede sig, selv om dette var vanskeligt i nogle henseender, da jeg som nævnt selv var med som aktør, og dermed selv har lavet disse observationer, der er grundlaget for casen. Vi havde efterfølgende samtaler omhandlende vores observationer og tanker med nogle af de andre deltagere, der alle havde samme oplevelse af mødet. Det danner grundlag for, at jeg "tør" tolke på nogle af de stemninger og episoder, der var under mødet. Jeg var nemlig ikke alene om det.

Navnene, der fremgår af casen, er fiktive for at beskytte de implicerede partnere.

Case – Kulturmødet i mødet

Vi sidder som eventfirma til møde med afdelingen for Frederikshavns planlægningsudvalg. Planlægningsudvalget består af flere forskellige aktører inden for kommunen med hver deres interesse og funktion i dette møde. Ved mødet skal det besluttes om vi, som udvalg og herunder eventfirma, ønsker at bakke op om et tilbud, som omhandler et samarbejde med en større organisation. Tilbuddet vil blive fremlagt af en udefrakommende talsmand fra organisationen, som til dagligt har hovedkontor i København.

Talsmanden for organisationen er forsinket. Vi bruger derfor tiden på at drøfte med udvalget om hvilke forventninger og tanker vi har omkring begivenheden, samt hvad det vil kræve rent økonomisk af os som kommune ved os at stable eventet på benene. Vi som eventfirma sidder med en stor begejstring og forventning. Vi redegøre for, at vi mener det er den oplagte mulighed for at tilføre byen noget nyt og spændende, og komme på kortet for forholdsvis små midler. Vi taler derfor positivt og opløftende om mulighederne for et event som dette, og lægger fokus på, hvad man vil få ud af det som kommune. Der ligger meget publicitet ved at være deltagende i et så stort event, hvor mange butikker, hoteller, restauranter med mere vil blive berørte af det, og få en økonomisk booster fra turister og besøgende, som vil være medvirkende ved dette event.

Folk deler tydeligt vores begejstring, og vi mærker en positiv atmosfære og åbenhed til, hvad det er vi skal præsenteres for.

Formanden for udvalget deler dog imidlertid ikke samme begejstring. Under samtalen, og som sagt før mødets start, argumenterer han for, at vi skulle passe på ikke at lade os blive revet med af københavnernes evne til at være overdreven og overbevisende. Jargonen gik på, at vi skulle forberede os på, at det kom til at blive dyrt, når det var "dem" vi skulle planlægge med. At københavnernes altid havde store armbevægelser og ideer, som ikke passede ind i vores lokalsamfund, og vi derfor skulle holde på "vores". Han ytrede ydermere, at han anså det som værende spild af ressourcer på endnu en smart ide fra organisationer med storhedsvanvid, og at hele eventet desuden var "typisk københavnsk" – det vil sige ikke noget, vi som mindre kommune på nogle områder vil få gavn af.

Der blev en efterfølgende debat, hvor de forskellige deltagere pludselig havde skiftet mening. De blev overbeviste af formandens tale og overbevisning af hans synspunkt omkring, at man som mindre kommune blev nødt til at passe på ikke at lade sig rive med af ideer, som fungerede i større kommuner, men som ville skabe et kæmpe økonomisk pres i de mindre. Dette medvirkede naturligvis, at barren for den åbne dialog og interesse fra planlægningsudvalget var skærpet fra begyndelsen, da talsmanden for organisationen gik i gang med at fortælle om eventet. Folk stillede mange lukkede spørgsmål og direkte negative spørgsmål. Vi kunne dermed tydeligt mærke, hvordan den negative stemning og forbeholdne attitude lagde en dæmper på allerede fra starten af mødet, og at resten af planlægningsudvalget var tydelig præget af den stærke holdning, som formanden havde lagt ud. Formanden sagde ikke selv meget under mødet, men holdte sig lidt i baggrunden, og lod de andre deltagende føre ordet.

Vi sad som sidst ankommende skud på stammen, var vi lidt i en ydmyg position, og synes ikke selv, at vi kunne slå vores meninger som eventfirma igennem uden, at det ville give bagslag i negativ forstand.

Under pausen gik formanden og talsmanden ud, og lod de resterende deltagere være tilbage. Vi tillod os der at spørge ind til deltagernes skiftende holdning, og prøvede der at frembringe de positive synspunkter, som vi havde fremlagt før mødets start. Synspunkter, der få timer forinden havde modtaget positiv respons. Nu blev vi mødt med skepsis, og man tvivlede på vores manglende "realitetssans". De emner, der før havde været medvirkende til en åben dialog, blev nu hurtigt vendt til, at det var vigtigt for så skrøbelige samfund som vores, at man huskede, hvad man kom fra og med. Vi skulle ikke konkurrere med større byer, eller være med i et eller andet populariserings ræs, som vi alligevel ikke kunne vinde i det lange løb.

Mødet gik i gang igen, og talsmanden gjorde her selv opmærksom på, at han godt kunne mærke den tydelige skepsis der var i forhold til eventet. Han forsøgte derfor at tage udgangspunkt i deltagernes bekymringer, og samtidig visuelt give dem et indblik i, hvad det kunne få af positiv betydning for byen rent økonomisk, hvis vi valgte at bakke op om eventet. Alle de repræsenterede fik taletid og mulighed for at spørge ind til bekymringerne og til lige netop deres område. Talsmanden gav eksempler på, hvordan det havde

effektiviseret andre mindre byer, og givet et direkte økonomisk boost ved, at byerne på denne måde var kommet på kortet. Især inden for turisme. Eksemplerne blev dog fortalt for døve ører, da deltagerne kom med modsvarende holdninger til, hvorfor det havde gået godt for lige præcis DE byer, og ligeledes hvorfor det ikke ville komme til at gå for vores.

Det endte med, at talsmanden gjorde sit oplæg færdigt, og at forslaget blev nedstemt med en 25/75 % stemmelighed, samt vi måtte takke nej til at være deltagende og vært for det kommende landsdækkende event.

Præsentation af teori

Hermenutik

Som tidligere nævnt, ønsker jeg at tilgå problemstillingen med en hermeneutisk tilgang. Hermeneutikken er en måde hvorpå vi kan analysere vores fortolkninger. Ifølge hermeneutikken er alt vi gør og siger et udtryk for fortolkning. Med dette filosofiske afsæt ønsker jeg at undersøge forskellige aspekter af dét at være menneske og aktør i et kulturmøde. Der er stor forskel på hermeneutikker, og jeg ønsker i dette speciale at tage udgangspunkt i Gadamer, hvad angår fortolkningen af blandt andet fordomme. Jeg ønsker at bruge metoden til at analysere, hvordan vores til og fravalg, når det blandt andet kommer til sproget og vores handlinger, er med til at danne den sociale verden vi er en del af, og hvordan det samtidig medvirker til den kultur(kløft), der bliver/er dannet.

Som tidligere nævnt er hermeneutikken belyst og fortolket af mange forskellige filosoffer og teoretikere op gennem tiden. Jeg har til dette speciale med denne problemstilling valgt at benytte mig af Gadamer hypotese om, at man for at forstå en helhed, bliver nødt til at forstå de enkelte dele – og omvendt. Dette er også kaldet den *"Hermeneutiske cirkel"*. Hvorfor denne *"del-helheds"* problematik er central for min problemformulering, vil jeg komme nærmere ind på under begrebsafklaringen og videre i min analyse.

Ved at tage afsæt i Hermeneutikken, får jeg mulighed for at tilgå min problemstilling med en åben og undersøgende tilgang, i forsøget på at få en forståelse for den gældende problematik.

Hans Georg Gadamer

Hans Georg Gadamer levede fra år 1900 – 2002. Han udgav i år 1960 sit hovedværk *"Sandhed og metode"*, som var et opgør med den traditionelle opfattelse af hermeneutikken. Denne var ifølge ham for snæver og metodefikseret. Når mit teroralg blandt andet falder på Gadamer, er det på baggrund af hans forståelsesbegreb. Han mener med hans teori, at vi som menneske kun kan forholde os forstående til verden,

og at denne forståelse er forskellig fra hvilket udgangspunkt man har – det vil sige hvem det er der analyserer på forståelsen, og på hvilken måde den derigennem virker til fornuft. (Gadamer 2007, s. 263-264)

I bogen stiller Gadamer sig kritisk overfor idealet om objektivitet og fordomsfrihed. Dette er ifølge ham ikke muligt, da man for at kunne forstå noget, er nødt til at sætte sig ind i det. Dette vil kræve et forsøg på en forståelse, og i denne forståelse at acceptere et dynamisk sammenspil imellem det, som man selv kommer med, og det man prøver at forstå. Hermed forekommer der mulighed for en ophævelse af egen forståelse, hvilket dermed giver eventuelt plads til en ny. Gadamer opererer ikke selv med noget kulturbegreb, men hans teorier er alligevel relevant i forhold til problemstillingen med kulturmødet, da man ifølge Gadamers hermeneutik, er nødsaget til at gøre et genuint forsøg på at forstå - i denne sammenhæng en kultur - for at vide, hvordan man skal tilgå den, hvis man ønsker at ændre eller tillægge den noget. "Sandhed og metode" kommer her i ordenes enkelthed til at repræsentere en tilgang til et kulturmøde, hvor man er opmærksom på det, man selv kommer fra, og måden man optræder og fremlægger dette på, i forhold til at kunne rumme og adoptere andre forståelser af ens egen, hvor det ikke kun bærer præg af tolerance, men derimod et forsøg på en oprigtig forståelse. Jeg vil bruge Gadamers hermeneutiske teori og metode til en analyse af, hvad der ligger i *forståelsen* for at komme frem til hvilke faktorer der gør sig gældende ved et kulturmøde, og hvad der sker, når vi opgiver den fordom vi kommer med for en anden. Jeg vil også benytte mig af hans fortolkning af begrebet fordom, da den adskiller sig fra den udlægning, som vi normalt er kendt med. Dette igen for at give et mere nuanceret indblik i, hvordan man kan forstå de virkemidler, der er i spil, når man taler om et kulturmøde, og hvordan man med en anden forståelse kan skabe et nyt grundlag.

Walter Barnett Pearce

Amerikansk professor i psykologi samt ophavsmanden til "*Coordinated management of meaning*" (CMM), som bygger på de nyeste erkendelser inden for kommunikation, kaos- og kompleksitetsteori, historiefortælling, filosofi og bevidsthedsforskning. Pearce skrev i 2007 "*Kommunikation og skabelsen af sociale verdener*", som er skrevet til dansk publikum over krisen med Muhammedtegningerne. Han argumenterer i bogen for vigtigheden og selvbevidstheden af de valg vi tager, og for de handlinger vi udfører - eller vælger ikke at gøre. Han påpeger at vores til og fra valg har en konsekvens, når det kommer til at skabe en bedre social verden, eller skabe en dybere kløft mellem kulturer. Han argumenterer yderligere for, at vi som mennesker altid står med et valg, og det dermed er igennem dette valg, at konsekvensen kommer til syne og får sin betydning. Pearce tilhører den socialkonstruktivistiske tradition, som netop fremhæver, at vi er medskabere af den verden vi lever i igennem vores praksis, vores sprog og historier. (Pearce, 2007, s. 9) Det er her især sproget og sprogets betydning, som har min interesse, men også hvordan vi, i vores forhåndsviden og historiske

overleveringer, kan være med til at opretholde en stigmatisering af en kultur igennem fordomme og lukkethed.

Pearce er relevant i forhold til sine kommunikationsteorier, som bryder med den traditionelle sender-modtager -model og redegøre for, at der hverken findes en neutral observation eller en neutral observatør. (Pearce, 2007, s. 9) I dette er han og Gadamer lignende i opgøret med objektivitetsmodellen. Pearce er også relevant med sin teori om forgreningspunkter, hvor han tydeliggør det ansvar vi har som aktører og medskaber af en social verden. Jeg vil derfor benytte mig af Pearces teorier i analysen til at analysere på de forskellige elementers betydning, når vi taler om kulturmødet, samt konsekvensen af vores handlinger.

Anita Holm Riis

Under min praktik og efterfølgende udarbejdelse af min praktik rapport, havde jeg megen glæde af at læse Anita Holm Riis' bog "Kulturmødets hermeneutik". Denne skildrer kulturmødet som et af nutidens store udfordringer, når det kommer til at møde hinanden på baggrund af de forskellige kulturer vi kommer fra, og herigennem finde et fælles ståsted. Anita Holm Riis argumenterer i bogen for, at der er forskellige måder at møde og acceptere forskelligheden på, og undersøger derigennem hvad der skal til for at gøre kulturmødet konstruktivt, for at man for at opnå et vellykket kulturmøde. Anita Holm Riis bruger i sin bog også Gadamer med hans pointe om, at forståelsen for sine medmennesker netop er et eksistentielt betinget fænomen, samt et af de grundlæggende træk ved at være menneske. (Riis Holm, 2006, s.16). Hun benytter sig også af andre teoretikere, som opposition til Gadamer, men jeg har valgt blot at drage nytte af hendes redegørelse omhandlende Gadamer.

Jeg vil endnu engang benytte mig af Anita Holm Riis 'bog til at belyse, hvordan man kan tilgå hele debatten om kulturmødet med en konstruktiv og positiv tilgang, således at forskelligheder ikke ansues som værende svagheder men styrker, når vi som menneske vælger at dyrke en forståelse i stedet for en tolerance. Jeg vil også bruge bogen til at redegøre og analyserer, hvordan fordomme har en stor indvirkning, når det kommer til skabelsen af vores virkelighed, og dermed den sociale verden vi agerer i.

Udkant – om det splittede Danmark

Bogen "Udkant" hævder, at Danmark siden 1800 tallet har oplevet en splittelse, både hvad angår kultur og social ulighed, geografi og politisk adfærd. Denne splittelse har medvirket, at "udkants Danmark" nu betegner et større geografisk areal, men samtidig repræsenterer et meget faldende befolkningstal. Dette er en udfordring, da der ifølge bogen er skabt et "a og b hold" mellem land og by, hvor forskellene bliver større og større.

Denne bog har jeg fundet meget interessant og relevant i forhold til den benævnte "land-by splittelse", som jeg også behandler i dette speciale. Det er her, at den kulturelle udfordring i forhold til mødet og det fælles ståsted bliver vanskeligt, da skellene mellem byerne er blevet større, selv om de geografisk er tætte på hinanden. Det var det jeg oplevede i praksis under min praktik, og det som fangede min nysgerrighed.

Jeg ønsker at benytte mig af bogen til at understøtte mine teorier om den kulturelle udfordring der opstår, når forskellene mellem land og by bliver større, og hvordan man kan redegøre statistisk for den udvikling, der på forholdsvis kort tid er sket. Jeg ønsker også at bruge den til at undersøge nogle af de emner, som den fremhæver omkring social differencering og kulturmønstre, hvilket er meget relevant i forhold til kulturmødet. Når man får en forståelse for den udvikling, der er sket i samfundet, er det nemmere at søge hen imod en "løsning", når det handler om at finde et ståsted, som dette speciales problemformulering arbejder ud fra. Mit speciale vil teoretisk set ikke hvile på denne bog, men den vil fungere som et statistisk grundlag for nogle af de udsagn og undersøgelser, som jeg tager udgangspunkt i.

Bevidste fravalg

Jeg er opmærksom på, at jeg kunne have valgt at benytte mig af andre relevante tilgange og teoretikere til redegørelse af min problemformulering. Herunder kunne jeg for eksempel, som Anita Holm Riis, have valgt Rorty som opponent til Gadamer, da han også i høj grad er relevant, når vi især taler sprog og de begrænsninger der er. Jeg har valgt at holde mig til Gadamer, da han var mere relevant, i forhold til, hvad jeg ønskede at redegøre for i henhold til min problemformulering. Jeg har valgt at inddrage Pearce i stedet, for at redegøre for vigtigheden af kommunikation i praksis, som også understreger en tydelig konsekvens af vores handlinger, og Anta Holm Riis' bog, som bidrager med inspiration i forhold til fortolkningsspørgsmål. Jeg har under min uddannelse beskæftiget mig med andre spændende teoretikere, som også kunne have været relevante, her iblandt for eksempel Lacan. Jeg har bevidst valgt de teoretikere, som jeg finder understøttende til min problemformulering, samt det jeg ønsker at fremsætte.

Begrebsafklaring

I dette afsnit er det min hensigt at forsøge at definere bestemte begreber, som vil blive behandlet og nævnt ofte igennem specialet. Begreberne beror på generelle fortolkninger, samt min egen definition.

Kultur

”Ordet kultur kommer af latin cultura og kan betyde dyrkning, pasning, plejning, forædling og bearbejdning, først og fremmest af jorden, planter og husdyr. Det kan også betyde beboelse, udsmykning og dekoration, ligesom det kan have en religiøs betydning i form af dyrkelse af guder (jf. kultus).”

[\(\[http://denstoredanske.dk/Sprog%2c_religion_og_filosofi/Filosofi/Menneskets_grundvilkår/kultur\]\(http://denstoredanske.dk/Sprog%2c_religion_og_filosofi/Filosofi/Menneskets_grundvilkår/kultur\)\)](http://denstoredanske.dk/Sprog%2c_religion_og_filosofi/Filosofi/Menneskets_grundvilkår/kultur)

Begrebet kultur er et begreb, som dækker over mange ting, og som tillægges mange forskellige betydninger. Det kan referere til alt lige fra dannelse hos et menneske (kultiveret) til legekultur, voldskultur eller en specifik adfærd hos en gruppe eller givent fællesskab. Det er denne sidste form for betydning af ordet, som dette speciale ønsker at afklare sig med.

Man kan også tale om kulturelle begivenheder og kulturoplevelser, hvilket er noget vi som danskere dyrker i stor stil . Men hvilken betydning tillægger vi egentligt ordet ”kultur”?

Kultur bruges, som nævnt ovenfor, ofte til at beskrive kunst, eksempelvis litteratur, dans, musik og teater eller en oplevelse, der giver et specielt sanseligt indtryk. (<http://heleverdeniskole.dk/lande/hvad-er-kultur-trin-3/>) Men ordet bruges som sagt også om en bestemt måde at leve på – en fælles livsform, med specielle uskrevne regelsæt. Det ligger i opvæksten, i den historie man er en del af, og i det samfund man er opvokset i. Dette medvirker også ofte, at mennesker med samme kultur har nogenlunde samme syn på omverdenen, samt den adfærd og de valg man vælger at ligge for dagen. Kulturen har en påvirkning inden for de flere af de normer vi har som menneske, og kendetegner tit et helt land, men også i mindre perspektiv. Man oplever ofte i de mindre samfund, hvordan der stræbes efter det samme i livet, og tit har samfundsborgerne samme standard for mål, samt hvad man anser for livskvalitet og værdi. Det betyder dog ikke, at der i et kulturelt fællesskab ikke er plads til forskellighed, eller at der findes ”afstikkere”. Jo større samfund man færdes i – jo bredere og mere rummelig er kulturen også. Når man dermed taler om kulturer, er det derfor også vigtigt at nævne subkulturer og modkulturer. Den først nævnte omhandlende mindre kulturer i den allerede eksisterende kultur. Den sidste, som ordet hentyder til, betegner en kultur, som bevidst vælger at sætte sig som opposition til en allerede regerende kultur.

[\(\[http://denstoredanske.dk/Sprog%2c_religion_og_filosofi/Filosofi/Menneskets_grundvilkår/kultur\]\(http://denstoredanske.dk/Sprog%2c_religion_og_filosofi/Filosofi/Menneskets_grundvilkår/kultur\)\)](http://denstoredanske.dk/Sprog%2c_religion_og_filosofi/Filosofi/Menneskets_grundvilkår/kultur)

Hvis man spørger en dansker, hvordan man ville beskrive sin egen kultur, ville den blive beskrevet i et meget bredt spektrum. Sandsynligvis at vi danskere er en fri og fordomsfri kultur. Men spurgte du en flygtning eller indvandrer i Danmark, ville svaret måske være anderledes. Igen er begrebet her et spørgsmål om øjnene der ser, hvad man selv er blevet mødt med og hvad man kommer fra. Det kan også i al almindelighed være rigtig

svært at beskrive sin egen kultur, dels fordi den måde vi tænker på, samt måden hvorpå vi lever vores hverdagsliv er meget ubevidst. Det er en inkorporeret mekanisme, som er grundlagt i os fra barns ben, og som ofte ikke bliver ændret medmindre, at vi adskiller os fra kulturen og eventuelt adopterer en ny. Der er ingen facitliste når det omhandler kulturen, og derfor kan der ofte opstå udfordringer når to forskellige kulturer mødes. Det der kan være sandheden for dig kan være forkert for andre.

Kulturen i andre lande kan være vigtig at kende, hvis man rejser meget, og ikke ønsker at komme galt afsted. Ryster man for eksempel på hovedet i Indien, betyder det "nej", I Afrika er det yderst uhøfligt ikke at spise, hvad der bliver tilberedt én, og man kommer altid for sent til aftaler, og i Kina sidder man ikke med sko indenfor. Dette er alle ting, der er værd at vide, hvis man ønsker et godt kulturmøde.

I Danmark hersker der også kulturer inden for den almene danskhed. Der er sket en form for splittelse imellem by og land. Måske ikke på samme måde, som hvis man tog til udlandet, hvor kulturskellet er meget tydeligt, men inden for mange byer og samfund hersker der alligevel en kultur og en norm, som man tydeligt mærker gør sig gældende. Det er denne form for kultur, som jeg stiftede bekendtskab med under min praktik, og som i den grad kom bag på mig. Kulturen kom her til syne i den måde, man anså andre byer på og livssynet generelt. Fordomme som lå i historiske overleveringer, der var så gamle, at man skulle tro de for længst var uddøde. Her stod kulturer i vejen for samarbejde byer imellem. Selv byer som lå forholdsvis tætte på hinanden rent geografisk, og man derfor skulle formode de havde samme grundlag for kulturarv.

Kulturer kan være svært at imødekomme, hvis man ikke har en åbenhed og ser det smukke i mangfoldigheden. Kulturer kan samtidig være utrolig spændende at arbejde med, hvis man tilgår det med respekt og interesse. Jeg ønsker i dette speciale at bruge kulturbegrebet til at belyse netop denne "by-land" problematik, for derigennem at redegøre for, hvordan man ved en konstruktiv tilgang til forskellige kulturer kan møde hinanden, og drage udbytte af hinandens forskelligheder, så det bliver en force i stedet for en forhindring.

Etnocentrisme

Etnocentrismebegrebet bliver brugt til at beskrive en tendens, hvor man bruger de normer og værdier, man kender fra ens egen kultur, som et udgangspunkt for at bedømme og forstå andres. Dette gør det relevant i forhold til at forstå den kulturelle udfordring, der hersker i "land-by splittelse" problematikken. Etnocentrisme anvendes ofte i negativ sammenhæng, da den indeholder en fordomsfuld tilgang til andre holdninger og anderledes livssyn. Dog kan den også bruges i positiv betydning som et middel til at opretholde og frembringe fællesskabsfølelse samt gruppesolidaritet. Begrebet er universelt, da man tager sit udgangspunkt i, at alle mennesker er født og opvokset i en given kultur, hvilket danner grundlaget for måden,

hvorpå man anskuer verden.

(http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Folkeslag/Etnografiske_termer/etnocentrisme)

Med dette som udgangspunkt, har vi altid et farvet grundlag, vi bedømmer andre med. Det kan ikke undgås, da hvert menneske kommer ud fra en kulturel kontekst, der har været med til at danne måden vedkommende anskuer livet og andre på. Men er man opmærksom på dette, er det muligt at tage konsekvensen af det ved at vi stiller os ligestillet til andre kulturer, selv om man grundlæggende ikke deler samme anskuelser. Det er denne indgangsvinkel jeg ønsker at belyse, når jeg i specialet bruger dette begreb.

Socialkonstruktionismen

Jeg finder det relevant at inddrage socialkonstruktionismen i min analyse af problematikken omkring kulturmødet. Specialet søger at finde en afklaring på, hvordan man kulturer imellem igennem forståelse og accept, samt bevidsthed om ansvar kan finde et fælles ståsted. Denne er allerede repræsenteret i brugen af Pearce's teori, og jeg bruger derfor ikke socialkonstruktionismen som en egentlig term, men mere som et udgangspunkt for min redegørelse af problematikken med kulturmødet.

Socialkonstruktionismen er tanken om, at virkeligheden omkring os er skabt af os selv i sammenspillet med andre. Herindunder spiller sproget og den måde vi anskuer verden og hinanden på en stor rolle. Virkeligheden er kort sagt en social konstruktion, hvormed vi er aktører. Da sammensillet er vigtigt for skabelsen af vores virkelighed, kommer sproget dermed til at udgøre en vigtig rolle, og det er her, at jeg ønsker at læne mig op ad socialkonstruktionismen i min analyse. For når sproget allerede HAR skabt en eksisterende virkelighed, som gør sig gældende i de kulturer vi har herhjemme, hvorledes kan man da via sproget ændre den? (<https://macmannberg.dk/om-os/om-systemisk-ledelse/socialkonstruktionismen/>)

Fordomme

Jeg vil i dette følgende afsnit redegøre for begrebet fordom. Her både ud fra den almene generelle forståelse, samt Gadamer's fortolkning. Fordomme er relevante at se på, da jeg har en hypotese om, at fordomme tit er det, som gør kulturmødet yderst vanskeligt.

Begrebet fordom i almindelighed

Begrebet fordom spiller en stor rolle i forhold til, hvordan vi møder andre mennesker og andre kulturer. Det er derfor også et af hovedbegreberne, når jeg i dette speciale analyserer på, hvordan man skaber det fælles kulturelle ståsted, hvor fordomme ikke hersker som noget negativt, men som en undersøgende tilgang.

"Hovedsagelig negativ holdning til et bestemt fænomen eller en bestemt gruppe. En fordom omfatter en række antagelser (stereotypier) om fænomenet eller gruppen, der bliver sat i et bestemt, oftest dårligt lys.

Endvidere fremkalder en fordom oftest stærkt negative følelser, og endelig kan den give anledning til en række mulige adfærdsmæssige reaktioner over for den pågældende gruppe som diskrimination."

[\(\[http://denstoredanske.dk/Krop, psyke og sundhed/Psykologi/Psykologiske termer/fordom\]\(http://denstoredanske.dk/Krop,_psyke_og_sundhed/Psykologi/Psykologiske_termer/fordom\)\)](http://denstoredanske.dk/Krop,_psyke_og_sundhed/Psykologi/Psykologiske_termer/fordom)

Begrebet fordom bringer mange forskellige associationer frem. Det er et begreb, som vi er meget opmærksomme på i vores danske kultur, og et begreb vi ikke ønsker at blive stemplet med, men samtidig også et begreb, som dækker over mere end hvad vi selv tillægger ordet.

Fordomme er ofte knyttet til forudindtagede holdninger, dannet på et mangelfuldt grundlag, som gør sig gældende over for personer af bestemte racer, køn, trosretninger, seksualitet med mere. Det har hersket inden for alle kulturer, og tager udspring i uvidenhed. Den beskriver en holdning man har, som er baseret på tanker, man ikke har noget videre grundlag for. En fordom er tit en overleveret holdning, og kan vandre fra generation til generation. Fordommenes negative betoning forekommer mange steder, og især i medierne optræder ordet ofte i forbindelse med overstående eksempler. Man kan undre sig over, hvorfor vi, som en udadtil åben, rummelig kultur, samtidig er et folkefærd med så mange fordomme, når det kommer til andre. Dette satte et forskerpar fra et belgisk universitet sig for at undersøge. Dette blev senere brugt i en artikel, hvor de redegøre for behovet for at "sætte folk i kasser". Ifølge disse, er fordomme ikke til på baggrund af ideologier, men derimod fordi vi som mennesker har brug for at placere andre, for at kunne udrydde tvivl og usikkerhed. *"Selvfølgelig er alle nødt til at træffe beslutninger, men nogle mennesker hader virkelig usikkerhed og stoler derfor på den mest oplagte – og ofte den første – information, de får,"* siger Arne Roets, som er en af de to forskere. (<https://www.b.dk/personlig-udvikling/saadan-opstaar-fordomme>)

De redegøre yderligere for behovet for at reducere kompleksiteten ved sociale kategorier, men at det er når vi derefter vælger at tillægge disse sociale kategorier bestemte egenskaber, at problemet med fordomme opstår. Har man for eksempel adopteret en holdning omkring "mørk glødet" mennesker, vil man ubevidst overføre det til alle befolkningsgrupper med mørk hud. På denne måde kommer fordommene til at sprede sig og blive meget svære at adskille igen. Dog er svaret fra dem, at man møder fordomme med positiv information, da man så på samme måde, vil ændre sin generaliserende fordom, som den opstod.

"Fordomme tjener ofte til at fastholde et etableret magtsystem dels i samfundet generelt, dels i uddannelsesmæssige og politiske sammenhænge. Konsekvensen for de grupper og enkeltindivider, som er genstand for fordommene, er ofte nedsat selvværdsfølelse og dermed på længere sigt forringede muligheder for at blive accepteret. Gruppen eller personen kan ende med at leve op til fordommen, der dermed bliver en "selvopfyldende profeti". "

[\(\(http://denstoredanske.dk/Krop,_psyke_og_sundhed/Psykologi/Psykologiske_termer/fordom\)\)](http://denstoredanske.dk/Krop,_psyke_og_sundhed/Psykologi/Psykologiske_termer/fordom)

Fordomme kan, på baggrund af overstående, være yderst svære at ændre. Ofte kræver det noget skelsættende til for nærmest at "modbevise" en holdning og påstand, der har sit sæde i en fordom – eller som forskerparret fra Belgium redegøre for – at man bliver, så at sige, "stormet" med positiv information for at bryde den negative arv, som en fordom kan være. Udfordringen ligger da i at få vores fordomme synliggjort og frem i lyset. Men da fordomme ofte er noget, der er ubevidst iboende i én - medmindre man har en ideologisk agenda med den, kan fordomme få lov at leve i ro og fred hos de fleste af os. Fordomme er ikke noget vi offentligt priser os af, og tit vil vi ligefremt prøve at benægte, at vi skulle være indehaver af sådan en terminologi. For at vi derfor kan blive opmærksomme på dem, er der nødt til at herske en vis selvindsigt og et ønske til stede om at udforske de områder ved os selv, hvori fordommene bor, og turde blive udfordret på vores ofte indgroede forudindtagede livsanskuelser. Når fordomme ikke bliver taget hånd om, kan det ende i stigmatisering og diskrimination. Dette kan have nogle meget uheldige konsekvenser - ikke kun i forhold til de befolkningsgrupper, der betaler prisen, men også i forhold til som kultur, at kunne nå et fælles ståsted, som dette speciale tager sit udgangspunkt i.

Som tidligere nævnt, er ordet fordomme ofte sagt i en negativ kontekst. For mange sammenkædes ordet derfor med negative associationer, og man tager derfor naturligt afstand fra denne. For Gadamer har ordet dog en anden positiv betydning, som jeg vil redegøre for i det følgende.

Fordom ifølge Gadamer

Som nævnt ovenfor, har ordet "fordom" ikke nødvendigvis en negativ betydning ifølge Gadamer. Gadamer definerer selv ordet som følgende:

"Fordom i sig selv betyder en dom, der fældes før man grundigt har undersøgt

alle sagligt afgørende momenter."

(Gadamer, 2007, s. 258)

Han beskriver yderligere i "Sandhed og metode", [®]hvordan det først var i oplysningen, at ordet fik den negative betydning, som vi i dag forbinder med det. Ordet fordom havde tidligere den betydning, som også ligger i ordets klang, at dommen inden for domspraksis, var lagt på forhånd. Det var en foreløbig dom, før afsigelsen af den endelige, og altså ikke forbundet med en negativ betydning. (Gadamer, 2007. s. 258) Han

mener, at fordomme er uundgåelige – både at besidde og blive konfronteret med, da det er en effektiv metode til at analysere sig til en forståelse. Denne metode er et vilkår for os, for vores måde som mennesker at fortolke verden på. På denne måde tjener den til, at vi på en effektiv måde hurtigt kan danne os et overblik, og begribe den situation vi befinder os i. Begrebet fordom bidrager på den måde med redskaber som medfører, at vi kan navigere socialt, kulturelt og sprogligt. På denne måde har ordet en positiv betydning, i stedet for den oprindelige negative.

Fordomme handler, ifølge Gadamer, altså ikke om at køre hetz eller have personlige antipatier mod andre, men derimod en personlig navigation og livsanskuelse. Vi er alle del af et forståelsesfællesskab, hvor vi gennem sproget viser, at dette gør sig gældende. Forud dette kommer vi hver især med en forforståelse, som ofte er historisk indlejret. Denne reproduceres igennem mødet med andre, og videreføres således. Fordommene fungerer på denne måde, som en produktiv instans, der får os til at afsige bestemte domme om det vi møder. Dog kan intet mødes uden forudsætninger, eller en forståelse og baggrund for det, vi skal vurdere eller "dømme". Der ligger altså en forforståelse når Gadamer taler om fordomme, men som en naturlig måde at begribe vores verden på. Fordomme er her blot en måde man tilgår andre. Et sammenspil af ubevidste samt bevidste forventninger, som man har indlejret på forhånd. Det er via disse forventninger, at man bliver naturligt optaget af noget. Denne optagethed bliver så erstattet af noget andet, når der opstår en ny interesse. Derfor er ubetinget forståelse heller ikke en mulighed, ifølge Gadamer. (Holm, 2006, s. 17) Forståelsen opnås først, når vi er i samspil med andre mennesker, hvor vi udveksler og erfarer nye forståelser - for eksempel i et kulturmøde. (Gadamer, 2007, s. 258-263)

Forståelsen er ifølge Gadamer ikke en proces, hvor man søger at gengive eller tolerere grunden til en objektiv mening hos et andet menneske, men mødet mellem to forskellige forståelseshorisonter – altså en "horizontalsammensmeltning", som Gadamer anser som en vigtig instans for forståelsen. Det er ikke nok at finde ud af hvad et andet menneske mener, men man må forsøge at forstå, hvad det er dette menneske kommer fra siden det har denne forståelse - altså den historiske overlevering. Det går dybere end blot en accept eller tolerance.

"Hvis man undlader at hensætte sig i den historiske horisont, hvorfra overleveringen taler, vil man misforstå betydningen af det overleveredes indhold. For så vidt forekommer det at være et berettiget hermeneutisk krav, at man skal hensætte sig den anden for at forstå ham."

(Gadamer, 2007, s. 288)

Det vil sige, at man er nødt til at have alle sider af sagen med, når man søger at opnå en forståelse. Her kommer den hermeneutiske cirkel igen til udtryk. For at gøre dette, bliver man nødt til at være bevidst om

sin egen historicitet, da vi i den lager vores egne forforståelse og fordomme. (Gadamer, 2007, s.355) Gadamer mener, at da man ikke i stand til at se sin egen horisont, kan man ikke foretage den rette vurdering når det kommer til forståelsen af et menneske, da man der er begrænset i sin livsanskuelse.

”En person, der mangler horisont, er ikke i stand til at se langt nok og overvurderer derfor det, der ligger nærmest ved ham. Når man omvendt taler om ”at have horisont” betyder det, at man ikke er begrænset til det nære, men tværtimod kan se ud over det. Den, der har horisont, er i stand til at foretage den rette vurdering med hensyn til nært eller fjernt, stort eller småt angående alle de ting, der ligger inden for hans horisont.

(Gadamer, 2007, s. 288)

Horisontbegrebet bliver derved en vigtig faktor, når Gadamer redegøre for hans fortolkning af ordet fordom. Den omhandler i sin enkelthed om mødet mellem mennesker med hver af deres historicitet og forståelseshorisont, som erkender både ligheder og forskelle. Et møde, hvor man samtidig er opmærksom på sin egen historicitet, samt de vilkår og forudsætninger modparten også kommer med. Dermed er grundlaget for et vellykket møde etableret.

I dette speciale vil jeg især i min analyse og diskussion forsøge at bruge Gadamers fortolkning af fordom, som en metode hvorpå man kan møde andre mennesker på i et sådant kulturmøde, hvor ordets betydning ikke får negativ men positiv klang. Her vil de forskellige begreber blive benyttet i en kontekst, hvor de er relevante. Jeg vil forsøge at vise, at ordet fordom ikke nødvendigvis er negativt betonet, men selvfølgelig også have den betydning af ordet med som vi tillægger det i dag, da det er denne folk kan forholde sig til. Gadamers fortolkning vil her fremkomme som en opposition til dette.

Den hermeneutiske cirkel

”Skriftens bogstavelige mening er ganske vist ikke entydigt forståelig i alle passager og i ethvert øjeblik. For det er Bibelen som helhed, der leder forståelsen af de enkelte dele, ligesom forståelsen af helheden kun opnås gennem en samlet forståelse af delene. Dette cirkelforhold mellem helhed og del er ikke i sig selv noget nyt.”

(Sandhed og metode, Gadamer 2007, s.169)

Således skriver Gadamer i sit livsværk ”Sandhed og metode”. Her beskriver Gadamer den erkendelse, som han mener, man er nødt til at have: for at forstå en helhed, er man nødt til at forstå de enkelte dele af denne – og omvendt. Som forudsætning for at kunne forstå en sammenhæng (eller i denne kontekst, en kultur), må

man søge en forståelse for den med den historicitet, den udspringer fra, samt de dele, der her ligger til grund for den. Hermeneutikken blev benyttet til udlægning af tekster, blandt andet Bibelen, som det fremgår af citatet. Men siden har den udviklet sig til, at man i dag også kan bruge den til analysering af andre enheder og elementer af livet. Herunder i den grad når det kommer til kulturmødet.

Objektivitets begrebet

Gadamer mener, det er et grundvilkår ved det at være menneske, at det tilgår verden med en forforståelse. Denne erkendelse bliver til i mødet mellem det, der erkendes, og den der erkender, det vil sige til imellem historien og historiefortælleren. Her kommer forforståelsen til at betyde en stor rolle, idet han mener, at man ikke kan forholde sig objektivt til denne. Man er nødt til at få en forståelse af forståelsen, for at kunne begive sig i den. Her kan man ikke tilgå et andet menneske med en objektiv tilgang, da dette ikke ville give det rigtige billede af det, man søger at forstå. Det er her Anita Holm Riis også skriver om forståelsen forud tolerancen, som betinget vilkår, og vi er da her igen ved den hermeneutiske cirkel.

Sammenfattende om objektivitet kan man sige, at det handler om, at man igennem forståelsen af en given kontekst, er viklet ind i den hermeneutiske cirkel, så at elementerne forudsætter hinanden i en så åben og oprigtig tilgang som muligt.

Dette begreb er også relevant i forhold til min analyse af kulturmødets fælles ståsted, da præcis denne indgangsvinkel er et yderst vigtigt udgangspunkt at have, når man søger at møde en anden kultur. Hvordan dette gør sig gældende i praksis, vil jeg komme nærmere ind på i analysen.

Vigtige begreber hos "Pearce"

Ifølge Pearce er der altid forgreningspunkter i et hvilket som helst forløb, hvor man handler. Han redegøre i sin bog "*Kommunikation og skabelsen af sociale verdener*" for, at vi som mennesker i en given situation altid har mulighed via vores frie valg at handle anderledes, og dermed aktivt ændre den situation man står i. Han redegør yderligere for, at ingen valg er naturlige, men derimod kulturelle, fordi vi med de valg vi træffer, er med til at skabe den verden og kultur vi er en del af. Her er vi medaktører og ansvarlige for den sociale verden, som vi er med til at danne.

Med sin kommunikationsteori fastslår han vigtigheden af bevidstheden om, hvad vi gør når vi taler og bruger sproget. Det er ifølge ham ikke det vi siger når vi taler, men måden vi taler på. Dette kalder han *talehandlinger*. Disse kan være både bevidste og ubevidste. For eksempel ligger der en dobbeltbetydning bag ved det at fremføre en trussel. Der er både truslen i sig selv, men også det den medvirker hos modtageren af konsekvens. Pearce taler her også om begrebet "*Game mastery*," som dækker over ens evner, når det

kommer til kommunikation. Her vil man kunne etablere episoder og relationer man ønsker, og også afvige dem man ikke gør. (Pearce, 2007, s. 10) Her udgør sproget igen en vigtig rolle, da det er med til at danne nye relationer og forbindelser – eller afvikle dem man ikke ønsker.

Disse begreber er vigtige, når vi ser på kulturmødet og sprogets betydning af dette. Vi har ifølge Pearce et stort medansvar i måden vi taler og handler på, når vi ønsker at begå os og møde en anden kultur. Alle disse til og fravalg danner derved vores sociale verden, som vi selv har været medskabere af. Hvis vi ønsker at bidrage til en anderledes og bedre social verden, er vi altså nødt til at kigge på os selv og vores talehandlinger. Pearce argumenterer yderligere for, at vi, i de sociale verdener vi skaber samtidigt, danner vort "selv". Tager vi dette argument alvorligt, er vores kommunikation og konsekvensen af vores uvidenhed omkring denne med til at skabe, de selvsamme kulturer vi sidenhen bliver modstandere af. Jeg ønsker derfor at bruge Pearces begreber til at undersøge om dette i virkeligheden er årsagen til de kulturelle barrierer vi har, når vi forsøger at finde vores fælles ståsted.

Udkants Danmark

I min analyse, vil jeg benytte mig af begrebet "udkants Danmark", som betegnelse for de mindre samfund og byer i Danmark. Begrebet er af en nyere karakter i det danske sprog, men er blevet et ofte brugt udtryk for den geografiske udslusning, der er sket de sidste 30-40 år. Ordet defineres som "*De områder af Danmark, der ligger langt fra større byer, og som er præget af ringere økonomisk aktivitet og færre beskæftigelsesmuligheder end resten af landet*" (Udkant, 2018, s. 13).

Analyse

I dette afsnit ønsker jeg at integrere min valgte teori i det analytiske arbejde af min problemstilling, der lyder som følgende: Hvordan skaber man et fælles ståsted imellem forskellige kulturer?

Jeg har valgt at inddrage analysen i mindre analytiske afsnit, for på denne måde bedre at kunne danne sig et mere overskueligt overblik over problemstillingerne, jeg ønsker at undersøge. Analysen beror på de valgte teoretikere, samt min case og bogen "Udkant", som jeg også har valgt at inddrage. Jeg vil slutte med en delkonklusion efter hvert afsnit. Der vil undervejs også komme indblik i egne refleksioner og observationer, da dette speciale med ovenstående problemstilling, er inspireret og tager udgangspunkt i min forhenværende praktik hos LL Events.

Analysen vil først tage udgangspunkt i et historisk perspektiv, for at få en forforståelse af hvilke vilkår, der har ligget til grunde for den kultur vi har i dag. Jeg ønsker at give et billede af Danmark, som har været under

en kulturel udvikling de sidste 30-40 år, og som derfor har medført at de kulturelle forskelle er blevet større mellem land og by. Med dette in mente, har jeg et større grundlag for at kunne besvare min problemformulering, og kan dermed bruge min teori i praksis. Efter dette vil jeg belyse kulturmødets udfordring, hvor jeg lidt mere statistisk set sætter nogle tal på den udvikling, som jeg taler om ovenfor. Dette igen for at give et indblik i, at når der sker så markant en tilstrømning, kræver det noget af os som mennesker, og den kultur vi selv er en del af. Dette henleder mig til det næste afsnit, der redegør for den naturlige konsekvens der kommer, hvor blandt andet fordomme opstår. Her vil jeg bruge Gadamer som positiv opponent til det ellers negativt ladet begreb omhandlende fordomme, men også undersøge hvilken magt fordomme har, set med de øjne hvormed begrebet bliver anvendt på i dag. Herfra vil jeg tilgå sprogets og dialogens betydning i den sammenhæng, og hvordan det spiller ind når man skal opnå et konstruktivt kulturmøde. Jeg vil slutte analysen med nogle tanker vedrørende kulturmødet, hvor jeg blandt andet stiller mig selv spørgsmålet om, hvad det er vi overser i hele kulturmøde-problematikken, som springbræt for derefter at påbegynde min diskussion vedrørende emnet.

Analysen vil inddrage de undersøgende spørgsmål, der står skrevet under min problemformulering, og på denne måde danne grundlaget for tilgangen for min analyse.

En historisk gennemgang af kulturmødet.

”Kulturmødet” i sin grundform, ville oftest blive defineret som ”mødet mellem kulturer”. Som vi har set en kort redegørelse for i afsnittet ”Hvad er en kultur”, dækker ordet kultur dog også over flere kulturelle aspekter. Det som jeg her ønsker at beskæftige mig med, er midlertidig det der opstår, når mennesker fra forskellige kulturelle lag mødes i en given kontekst, og de skal prøve at finde frem til en forståelse og accept af hinanden, på trods af forskellige normer, traditioner og værdier. Dette speciale tager ikke sit udgangspunkt i de integrationsmæssige forskelle og udfordringerne heri, men jeg mener alligevel, at det er vigtigt først at anlægge det historiske fugleperspektivet, når man prøver at forstå historiciteten og resultatet af kulturmødet, som vi kender det i Danmark, samt sværhedsgraden i det, at skulle finde et fælles ståsted, når den kulturelle forskellighed spiller ind. Dette igen også for at give et indblik i de mange forskellige lag, hvor kulturmødet ses - større som mindre – for at fremanalysere indlejrede fordomme set i historisk perspektiv. Specialet her har fokus på et område, som man måske ikke er opmærksom på til dagligt, som værende en kulturel udfordring, når vi taler om kulturmøder, men som alligevel i den grad gør sig gældende i praksis. Det har været vigtigt for mig at forstå hvilke vilkår, der har haft indflydelse på kulturmødet, når vi taler om Danmark generelt, for derfra videre at forstå, hvordan det har haft en påvirkning af de enkelte lande og byer, og hvad det har haft af konsekvenser. Det er igen her jeg kan relatere til Gadammers hermeneutiske cirkel,

hvor man er nødt til at forstå de enkelte dele for at forstå helheden. Når jeg derfor ønsker at redegøre for et historisk perspektiv, er det på baggrund af denne tilgang.

Tilstrømningen og den kulturelle konsekvens

I de seneste årtier år har Danmark, ligesom mange andre lande, været modtager af forskellige minoriteter, som har bidraget til en større kulturel mangfoldighed i samfundet. Disse er ankommet af forskellige grunde, og med forskellig historie at berette. Det har været en opgave for det danske samfund at integrere så mange forskellige kulturer, hvor man samtidig skal have for øje, at mange af menneskerne har oplevet traumatiske ting, og derfor kræver ekstra forståelse og medfølelse. De større kommuner har båret det største ansvar, når det er kommet til at få integreret disse mennesker i det danske samfund.

Mange af de minoriteter, som er kommet til Danmark, kommer ikke kun med en anderledes historie og baggrund, men også med en fælles religion, som præger deres livsanskuelse, og som allerede skaber et naturligt skel mellem os som kristne og dem. Dog er den fælles religion ikke enstydig med, at de deler helt den samme kultur, ligesom at den danske kultur heller ikke er en homogen størrelse, der har ladet sig stå upåvirket af kulturelle strømninger igennem historien. Man har i de fleste byer måtte lave tilpasninger for at imødekomme en anderledes og ny kultur, hvorimod de mindre byer ikke har været nødsaget til dette på samme måde, da man ikke i samme grad har placeret de nye kulturer her. De har derfor fået "lov" at bibeholde deres egen kultur uden påvirkning udefra. De større byer har modsat måtte tilpasse sig, og har skabt et større kulturelt skel mellem land og by.

Kultur mødet med andre minoriteter, er ikke et nyt fænomen i Danmark, ej heller at de etniske minoriteter bosætter sig og præger den danske kultur. Den første egentlige lov om indvandring er "Fremmedloven fra 1875", som påbyder dem at lade sig indregistrere hos politi og kunne dokumentere, at de kan forsørge sig selv i mindst 8 dage. Og før dette, helt op til det 18 århundrede, skulle man søge tilladelse hos kongen. Kulturstrømningen til Danmark har derfor altid eksisteret, og altid været noget man skulle forholde sig til som dansker. Dette i et lidt andet omfang, da tilstrømningen dengang var mindre, og immigranterne ikke kom på baggrund af så mange andre årsager end for at søge arbejde. (http://denstoredanske.dk/Samfund%2C_jura_og_politik/Samfund/Offentlig_forvaltning/udlændingelovgivning)

Kulturskellet var dengang ikke så tydeligt som det er i dag, da man som "fremmed" ikke gjorde sig opmærksom på sig selv. De havde som sådan ingen rettigheder, og passede dem selv og deres arbejde. Sådan er det ikke i dag. I dag har de indvandre vi modtager, fået helt andre vilkår, både økonomisk og værdimæssigt. Det er blevet en generel, værdimæssig, etisk holdning, at man tager sig af dem, der kommer fra ringere kår end os, og giver dem mulighed for at ændre deres levevilkår. I dag har man lov til at repræsentere sin kultur

og religion på en helt anden måde. Dette skaber også en helt anden konflikt. De meget synlige kulturforskelle mellem såkaldt "dansk" og "muslimsk" kultur har fyldt meget i medierne de senere år. Sammen med 9/11 og muhammedtegningerne, har det skabt et syn på andre kulturer, hvor man *praktisere Islam, som en trussel for den danske kultur.*

"Det kulturmøde, der i disse år finder sted i det danske samfund mellem muslimer og etniske danskere, kan illustreres gennem debatten om den muslimske hovedbeklædning. Debatten kaldes i daglig tale tørklædedebatten, selvom hovedbeklædningen kan have vidt forskellig udformning. Tørklædedebatten startede i løbet af 1990'erne i forbindelse med den generelle indvandringsdebat og de problemer, der opstod i forbindelse med integrationen af de nye danskere." (<https://ks.systime.dk/index.php?id=191>)

Tørklædedebatten udgør i dag et af de mest synlige eksempler på kulturmødet, vi har i dag. Dette er på grund af flere forskellige ting. Dels fordi debatten repræsenterer et praktisk problem i dagligdagen, når man for eksempel skal have et arbejde inden for den offentlige sektor. For mange sender tørklædet et signal om undertrykkelse og afmagt, og for andre er det et generelt problem, hvis en virksomhed har et krav om den bestemt form for uniformering. Det kan også være i undervisningssituationer, hvor det ikke er hensigtsmæssigt at være dækket med en burka eller andet, når man skal skabe forbindelse med andre mennesker. Dette resulterede også i, at et flertal i 2008 vedtog et forbud mod, at dommere i de danske retssale måtte bære religiøse symboler. De satte herved et spørgsmål ved, om Islam som religion kan forenes med demokrati. Her betragtes det som et sammenstød mellem værdisystemer, hvor man har et værdisystem, der sætter demokratiske, sekulære værdier højest mod et værdisystem, der opfatter religiøse værdier som det absolutte. (<https://ks.systime.dk/index.php?id=191>) Man kan spørge hvordan tørklædedebatten har nogen relevans i forhold til min problemformulering. Når jeg her har valgt at trække den frem, er det fordi den eksemplificerer kulturmødet og de udfordringer, der er heri. Den står også som et eksempel på, hvordan man i Danmark har måtte omstille sig for andre kulturer, hvilket har medført en konsekvens i de store forskelle, som ses imellem "land – by splittelsen".

Kulturmødet er pludselig blevet mere aktuelt, i modsat til før i tiden. Det bruges i flere sammenhænge, og man er blevet opmærksom på kulturmødet på en helt anden måde. Når jeg har valgt at beskæftige mig med det kulturelle møde mellem byer, altså i et mindre perspektiv, er det fordi jeg har den hypotese, at kulturmødet i kulturer, som man skulle tro allerede var etableret og kendt, stilles over for udfordringer på samme måde som de ideologiske, religiøse kulturmøder, samt konflikter man ellers ser i Danmark. Det der udgør forskellen er, at man ikke har været bevågen i forhold til det kulturmøde, der udspiller sig i de mindre og måske ikke så synlige skalaer, men har haft fokus på kulturmødet i større perspektiv. Når man ønsker at få indsigt i "land-by" problematikken, er det her netop relevant at få det historiske med, da tilstrømningen

af indvandrere har været med til at sætte et naturligt præg på skellet. Der bliver større forskel på netop land og by, når de differencer sig på så mange forskellige områder. Historisk har der altid været stridigheder byer imellem, men at det stadig er et problem anno 2018, og på det plan jeg har overværet, er for mig uforståeligt. Hvis man ønsker at ændre tilgangen til andre, og etablere et solidt fælles ståsted, mener jeg man bliver nødt til at tage historien op, og se på hvad vi har lært af den – og starte i det små.

Kulturmødets udfordring

Mødet mellem forskellighed er altid en udfordring. Som vi har set ovenover, har historiciteten i kulturmødet ændret sig de sidste 30 år, og tvunget os til at forholde os til nye traditioner og livsanskuelser. Dette kan for mange være svært. Ingen kan tvinge nogen til at acceptere en anden kultur, eller til at have en interesse i en forståelse for den. Men ønsker man at være en del af et samfund, der bygger på en ideologi, der giver plads til denne mangfoldighed, er man nødt til at erkende, at kulturmødet er her, og at vi hver dag stifter bekendtskab med den.

I 1960 til 2015 skete der en udvikling af befolkningstallet inden for storbyerne og landdistrikterne - det man nu betegner som udkants Danmark. Denne udvikling er illustreret ved tabellen nedenfor med udgangspunkt i hovedstadsområdet. (Udkant, 2018, s. 16)

År	Danmark i alt	Hovedstadsområdet	Landdistrikter
1960	4.585.000	1.348.000	1.187.000
1970	4.938.000	1.380.000	991.000
1981	5.124.000	1.382.000	827.000
1990	5.135.000	1.337.000	779.000
1999	5.314.000	1.070.000	798.000
2009	5.511.000	1.154.000	744.000
2015	5.660.000	1.264.000	699.000

Denne udvikling skete i takt med den stigende tilstrømning i Danmark, som der er nævnt tidligere. Ikke nok med at der skete en naturlig generationsvandring fra land til by, voksede befolkningstallet også i takt med

indvandrer tilstrømningen, for ikke at nævne overgangen fra landbrugssamfund til industrisamfund. Som det er illustreret ved tabellen, er der sket en halvering i befolkningstallet forhold til landdistrikterne de sidste 30-40 år, imens man for eksempel i hovedstadsområdet har haft en mere stabil befolkningsudvikling. Denne udvikling har haft store konsekvenser for landdistrikterne – de mindre byer. De større byer har med den stigende befolkningsvækst været i en stigende dynamisk proces, hvor kulturen er ændret, og der er givet plads til nye traditioner og livsanskuelser. Et andet billede har vist sig i de mindre samfund, hvor man stadig fastholder gamle traditioner og kulturer. Pludselig ses et scenarium, hvor to københavnere med forskellig kultur og hudfarve pludselig har mere til fælles end en nordjyde og københavnere, som ellers begge er født og opvokset i Danmark. Det er ikke længere de etniske, men de geografiske forskelle, der gør sig gældende. (Udkant, 2018, s. 21)

Udfordringen ligger så i at ville ændre sin egen livsanskuelse og give plads til en anden. Den hermeneutiske cirkel redegør for det faktum, at ønsker man at forstå en helhed, må man forstå delene. (Sandhed og metode, Gadamer 2007, s.169) For at forstå vigtigheden af kulturmødet, må man forstå hvorfor det kræver en lyst og naturlig interesse – for ikke at nævne en god portion selvindsigt. Da kulturmødet dækker over så mange former for møder og interaktioner, kan man selv mene man har et åbent "mindset" i forhold til det, at acceptere andre kulturer. Men det kan være det kun gør sig gældende i bestemte kontekster. Man kan for eksempel have en forståelse når det kommer til accept af kulturer inden for kunst, musik, eller sprog for den sags skyld, men samtidig være helt lukket og uforstående over for en anden. Når man derfor taler om kulturmødets udfordringer, og hvordan man tilgår disse, er man nødt til at være bevidst om i hvilken sammenhæng man mener. Gadamer mener her, at hermeneutikkens plads er at stille sig i en mellemposition, hvor det ikke handler om at udvikle en forståelsesmetode, men derimod at man kortlægger de betingelser, hvor forståelsen finder sted. (Gadamer, 2007. s. 281) Dette kan man gøre når man har en hel accept af det der skal forstås.

Begrebet "*kulturmøde*" er dertil blevet et populariseret begreb, især inden for de politiske kredse, og mange ønsker igennem deres ideologi at fremstå som fordomsfri og rummelige som muligt. Graver man dybere finder man dog hurtigt ud af, at selv om de står for en positiv tilgang til kulturmødet i bred forstand, har de et mere lukket og negativt ubevidst syn på det på det personlige plan. Sådan ville det udspille sig for de fleste mennesker. I og med at "*kulturmødet*" er blevet et hvermandseje, kan det være svært at forholde sig til, hvad det rent faktisk indebærer af personerne i et kulturmøde, for at møde hinanden på det fælles ståsted, især hvis man anser sig selv som værende rummelig og fordomsfri.

Spurgte man Pearce hvad kulturmødets udfordringer består i, ville han svare, at mennesker ikke er bevidste om at deres handlinger har konsekvenser, og at der i disse handlinger ligger mange ting, herunder sproget

og kommunikationen, som spiller ind i kulturmødet. Det er igen ting man ikke er opmærksom på, hvis ikke man har en interesse i at forstå, hvad kulturmødet egentligt drejer sig om.

” Ved de ikke bedre end at handle på denne måde? Hvilke anskuelser har disse selskaber of nationer, som får dem til at handle på denne måde? Hvad har de lært, som sætter dem i stand til at handle anderledes?”

(Pearce, 2007, s. 88)

For at blive opmærksom på dette, er der nogen, der er nødt til at være videnbærere, og dette er noget, der ikke bliver praktiseret, som det måske burde. Han mener yderligere, at når vi bliver opmærksomme på disse forgreningspunkter, vil det hjælpe os til at blive mere autentiske i vores interesse for andre. (Pearce, 2007, s. 81-89) Udfordringen bliver hermed mere håndgribelig, når vi forstår vores rolle heri. At kulturmødet, selv om det til nogen grad er undefinerbart, også er noget man kan synliggøre selv ned i de mindste kontekster. Der vil, som tidligere nævnt, altid ligge en udfordring i at tilgå en anden kultur i mødet. Men definerer man hvilke kontekster af kulturmødet der er tale om, er det nemmere at få øje på de dele, hvor man ikke har en tilstrækkelig selvindsigt til at få øje på ens egne mangler. Udfordringen bliver derved en motivation for en måde at tilgå kulturmødet med en personlig interesse heri.

Gadamer ville give Pearce ret i, at en udfordring ville være at få en forståelse af det, der skal forstås ved kulturmødet. At det ikke kun er et fint ord for et møde mellem mennesker, men at der ligger handling bag. Er man ikke opmærksom på, at denne handling er krævet, vil ordet kun fungere som et begreb for en tilgang, man kan identificere sig med, uden at have nogen egentlig forståelse for betydningen. Udfordringen ville for ham også ligge i, at det der for mig defineres som et kulturmøde ikke er sandheden for en anden, idet min forståelse udspringer af andet grundlag, end for den anden. Derfor ville det her igen kræve, at man prøvede at definere, hvad det er for en platform af definition forståelsen skal udspringe fra. Uden den ville man ikke kunne finde det rette ståsted eller væremåde. (Gadamer, 2004, s.248)

Fordommens magt.

Det fordomsfrie kulturmøde får man ifølge Gadamer aldrig, da man ikke tilgår en kontekst objektiv. Dette ligger som tidligere nævnt i det eksistentielle i mennesket. Anita Holm Riis beskriver det i sin bog ”Kulturmødets hermeneutik” på følgende måde:

”Forståelse er altid ledsaget af bevidste som ubevidste forventninger, hos Gadamer kaldet ’fordomme’ eller ’formening’. Den måde, hvorpå vi forholder os til verden, er nødvendigvis præget af et bestemt perspektiv. Når vi interesserer os for noget frem for noget andet, når vi får øje på noget frem for noget andet, når vi foretager os noget frem for noget andet, er det udtryk for, at der ikke findes et neutralt ståsted, hvorfra vi objektivt kan fortolke verden. Vore fordomme er derfor ikke forbundet med noget negativt – de er derimod

en forudsætning for, at vi overhovedet kan orientere os. De angiver en retning for, hvilke muligheder vi har.” (Holm,Riis, 2006, s. 17)

Men tilgår man fordømmene med en ikke negativ tilgang, er det heller ikke en nødvendighed at tilsidesætte disse, men kan bruge dem som en konstruktiv metode at undersøge et emne. Dog er det de fleste, som tillægger ordet denne værdi, og her hersker stadig en negativ betoning inden for de fleste kredse, når ordet fordom omtales. Ordet er et kraftfuldt ord, der har haft megen magt igennem historien. Som før beskrevet, betyder ordet en vurdering af en sag FØR den er blevet set eller hørt. Ordet har haft katastrofale følger i form af heksebrændinger eller hele folkeudryddelser, fordi man har taget affære på noget, man ikke forstod eller kunne identificere sig med. Herhjemme går det ikke så grelt, men der sker stadig en afstandstagenhed fra de ting, vi ikke forstår eller kan forholde sig til. Der ligger en frygt for det ukendte, og man vælger derfor at nedsætte en dom for nemmere at kunne identificere sig med dette. Fordomme opstår altid med en kerne af sandhed i den. Gadamar mener denne sandhed bliver trukket ud af vores historicitet, hvilket vil sige ud af tidligere erfaringer eller møder. (Gadamer, 2007, s.281) Dette i sig selv er et magtfuldt udgangspunkt, da disse ofte er meget solidt indlejret i os og kan være svære at rukke ved. Igen betyder dette ikke, at ordet behøver at være negativt ladet - det betyder for Gadamer blot, at man har en ”dom”, før man får en anden indsigt. Hvilket er helt normalt. Når man ser på denne tilgang i forhold til den hermeneutiske cirkel, kræver det også, at man har en positiv indgangsvinkel for i det hele taget at have interessen i, at søge en forståelse for de små dele. Dette giver også god mening, når man henleder det på horisontalsammensmeltningen, som i Gadamers optik, er det ultimative for at nå et fælles mål, og deri en fælles forståelse. I min case med kulturmødet mellem to byer, ser man tydeligt hvordan fordommen, som en negativ betydning, kommer til udtryk, når den har sit udgangspunkt i netop en negativ agenda. De deltagende havde på forhånd intet forhold til talsmanden, som kom og skulle præsentere sit arrangement. De var åbne og nysgerrige på, hvad han måtte have at fortælle. Dette blev dog ændret i mødet med en person, her formanden, som Pearce ville sige besad en god *”game mastery”* – altså en god sproglig overbevisnings evne. Da formanden, med sin historicitet, frembringer sit eget synspunkt, som er indlejret i en erfaring, får han sat usikkerhed i de deltagende. Har man ikke andre erfaringer at sammenligne med, vil sådan en form for usikkerhed gøre, at man automatisk får paraderne oppe. Dette medvirkede til at deltagerne tog udgangspunkt i den eneste erfaring de havde, som de kunne identificere sig med – formanden, og derfra tog deres valg om ikke at ønske at bakke op om det givne arrangement. Det er måske ikke i et så stort konsekvent omfang som heksebrændinger eller folkedrab, men giver alligevel et billede af at fordommens magt eller indflydelse er stor lige meget hvilke lag man taler om, og gør sig gældende i mange forskellige situationer. Den usikkerhed og frygt, der ofte ligger i fordomme med den negative betoning som vi kender den, er også den der giver den magten, som den har. Fordommene lukker for deres egen nedbrydning, samt viljen og lysten til at undersøge

sagen nærmere, da de skræmmer den fordomsfulde fra at undersøge den. Dette gør at fordomme får lov at leve i bedste velgående, og bliver til en historisk overlevering, hvis der ikke sker et forståelseskift. Fordomme får dermed den karakter, at de låser sig selv fast i en given forståelse af en sag, hvilket medfører den virkning, at indehaveren af dem ser og hører det, som fordommene siger han skal se og høre. Dermed kører det i en ond spiral, som kan være rigtig svær at bryde.

I fordomme med en negativ betydning, ligger der ofte også generaliseringer. I min case har formanden haft en given erfaring med mennesker fra København. Denne erfaring tillægger han derefter i en generalisering af københavnere, hvor han benævner dem som "sådan nogle" med "storhedsvanvid", og derefter tillægger dem et bestemt handlemønster med de ord, som han vælger at bruge som personkarakteristik... " (...) at vi skulle forberede os på, at det kom til at blive dyrt når det var "dem", vi skulle planlægge med. At københavnere altid havde store armbevægelser og ideer, som ikke passede ind i vores lokalsamfund, og vi derfor skulle holde på "vores". (Case) Måden københavnere her bliver nævnt, er i en direkte kontekst, hvor det eneste man har at identificere sig med, er ham som udformer dem. I dette tilfælde er formanden en man kender, og derfor har tillid til. Når man dertil sidder som planlægningsudvalg for en kommune og skal tage store økonomiske beslutninger, er de ord han bruger for at karakterisere "dem" meget skabende i forhold til at frembringe utryghed for den beslutning, der skal tages. Går det galt, og er de som får det katastrofale økonomiske konsekvenser. Derfor vælger man at følge sin fordom, og dermed være på den sikre side. Det er dette valg Pearce omtaler, når han redegør for hans teori om forgreningspunkter. Disse er med til, igennem vores valg, at ændre de omstændigheder og den sociale verden, vi er en del - og medskaber af. Hvis vi ønsker en bedre social verden, er vi nødt til at arbejde på dette igennem forgreningspunkterne. Hvordan kunne man gøre det?

Gadamer hævder, at forforståelsen her spiller en vigtig rolle. Den er i modsætning til fordommen ledsaget af en vilje til at revidere og ændre opfattelsen af en given sag. Hvis man tager casen med formanden og talsmanden, kunne vi som tilhører, i stedet for at have fordommen om København, som et sted, hvor der er store armbevægelser og urealistiske forventninger som forforståelse, været blevet enige om at have lyst til at udforske andre former for kultur, og være nysgerrig på, hvordan de skaber den tilstrømning som de har. Her kan hypotesen være, at man ender med at få en helt ny forståelse af, hvordan man kan være fælles om at skabe arrangementer kommuner og byer imellem, og på den måde lære af hinandens strategier. Forforståelsen kan på denne måde sagtens rettes, hvis man vælger det, og indser det ansvar, der ligger i det, når man ønsker en bedre social verden. Her ville ske en horisontsammensmeltning, hvis partnerne havde tilgået hinanden med et tilsigtet forsøg på at opnå forståelse og accept. Dog er det mere besværligt hvad angår fordommen. Hvor en person med et forsøg på forforståelse vil søge at holde sanserne åbne, og have

en åben tilgang, er det modsat, hvis man i ens udgangspunkt er fastgroet til en fordom. Forståelsen tilfører forsøg på en sammensmeltning, så opfattelsen kan blive revideret og fornyet. Dertil kommer ny erfaring, som derved også kan revideres, og på denne måde har man dannet en positiv spiral i stedet for en negativ. Sådan udvikles ens indsigt - både den personlige samt menneskehedens samlede viden. I denne positive cirkel, der giver indsigt, fungerer fordommen som en bremseklods for ny læring og viden.

Fordomme kan derfor virke til gode, men også som hindring i kulturmødet. Det som afgør dette, er udgangspunktet vi som aktører møder andre med. Om vi er opmærksomme på vores egen forforståelse og hvad den beror i, eller vi vælger at holde på "vores". På denne måde vil den "magt", som fordomme efter sigende skulle være bærer af, virke til en positiv udvikling af kulturmødet.

Sprogets betydning i kulturmødet

Både Gadamer og Pearce deler samme holdning, når det kommer til vigtigheden af sprogets og kommunikationens betydning for kulturmødet.

"Sproget er den midte, hvor jeg og verden forenes, eller bedre; det der fremstiller deres oprindelige samhørighed" (Gadamer, 2004, s.446)

Sproget er det middel, der binder mennesker sammen, og igennem det vi forenes. Det er her, hvor man ifølge Gadamer får forståelsen for hinanden. Det er her helheden skabes og relationen dannes. Selv om Gadamer beskæftiger sig meget med sproget i tekstuel betydning, redegøre han også i "Sandhed og Metode" for vigtigheden for det talte sprog. (Gadamer, 2004, s. 446-450) Det er i kraft af sproget, at vi danner vores verden, og hvor vi via sproget navigerer.

"Verden er kun verden, for så vidt den kommer til orde i sproget, sprogets egentlige eksistens beror på, at verden fremstilles i det" " (Gadamer, 2004, s. 425)

Sproget er det grundlag for, at vi kan have en verden igennem vores forståelse. Det er i sproget, at verden fremstiller sig selv. Sproget kommer dermed også til at udgøre løsningen for subjekt/objekt problematikken, da det er igennem sproget, man danner et tættere bånd mellem subjekt og objekt.

" sproget har sin egentlige væren i samtalen, altså der man søger at komme til forståelse"

(Gadamer 2004, s. 420)

Sproget spiller således en vigtig bestanddel i kulturmødet. Man kan ikke erkende og forstå, hvis ikke man har sproget som virkemiddel for forståelsen "... verden åbnes i den sproglige forståelse". (Gadamer 2004, s.420)

Når man anser sproget som have sin egentlige væren i samtalen, skal det ifølge Gadamer ikke forstås på den måde, at man tillægger sproget en hensigt. Det skal anses som værende en proces mellem deltagerne, hvor man fælles søger et mål. Det er igennem den indbyrdes forståelsesproces, man former sin virkelighed. Vores verden bliver derved sprogligt konstrueret. (Gadamer 2004, s. 420-421)

Pearce mener også, at det er igennem sproget man møder hinanden, når der skal dannes en forståelse og et fælles grundlag. Pearce er med sine rødder i socialkonstruktivismen, fremhæver af en verden, der skabes af os gennem vores praksis, sprog og historiske overleveringer. (Pearce 2007, s. 9) I hans kommunikationsteori byrder han, som tidligere nævnt, med den gamle "sender-modtager" model, hvor ansvaret for forståelsen er afhængig af en god formidling af budskabet. Han mener ikke det forholder sig så enkelt, da man ifølge ham, ikke kan lære en kultur uden at deltage i den. Dog adskiller han sig lidt fra Gadamer her, da han yderligere mener, man ikke skal gøre sig forhåbninger om en forståelse, da denne ville kræve, at man havde erfaringer at trække på, men at det derimod skal kunne give mening for én, så man ved, hvordan man skal handle videre. Det er igennem sproget og dialogen, at vi kan få fremmet denne mening ved at deltage åbent og autentisk. Han citerer her den russiske sprogfilosof Bakhtin "*Der går en strøm af mening igennem sproget*" (Pearce 2007, s. 9)

Pearce var med til at skabe kommunikationsteorien "CMM" (*Coordinated Management of Meaning*), som har til formål at lære, hvordan vi via vores sprog og talehandlinger, kan danne relationer og koordination, når vi søger at danne en mening. Det er her om man er i en profession, hvor sproglig mestring er en fordel eller man "blot" søger at koordinere når vi står overfor noget nyt og ukendt – såsom en anden kultur. Pearce opfordrer til, at vi igennem vores sprog, viser ydmyg til hinanden, og ikke prøver at pådutte andre vores egen mening, men derimod lade dem selv finde frem til, hvad der giver mening for dem via dialogen.

"Selv om vi kan sno og dreje det almindelige sprog til vores egne individuelle formål, så ejer vi det ikke"

(Pearce 2007, s. 11)

Han påpeger ydermere vigtigheden af, at vi forstår, at sproget i sig selv ikke har nogen egentlig repræsentationsværdi, og henviser dermed ikke til noget bestemt, men har derimod til formål at skabe en handling. Få noget bestemt til at ske igennem sproget. Det er det han i sin bog "Kommunikation og skabelsen af sociale verdener" kalder for den "*implikative kraft*". (Pearce 2007, s. 11) Det er her sprogets kraft kommer til syne. Det er ifølge Pearce en både dynamisk og skabende kraft.

Han er dog enig med Gadamer, når det kommer til den rolle sproget spiller, når det kommer til skabelsen af vores selv, og det er også her, at hans socialkonstruktivistiske traditioner især kommer til syne i hans teori. Selvet er blevet til igennem de kommunikations- og handlemønstre, vi har tilegnet os igennem livet. Det er

her vi får anlagt vores livssyn, der kan komme til udtryk igennem fordomme. Det er også dette selv, der kan være en udfordring, når forskellige kulturer mødes. (Pearce 2007, s. 12) Men sproget er også det, der ifølge Pearce er løsningen på den habituelle udfordring. Jo mere man søger at handle med det formål at skabe en mening overfor det ukendte, jo mere vil det danne den nye erfaring, og skabe rammerne for mødet, som Pearce redegøre for som værende en proces. (Pearce 2007, s. 31)

Peace skriver, som tidligere beskrevet, også om hvordan kommunikationen i mødet ikke kun er det man siger, men hele handlingen, der ligger bag ordene, både de bevidste og ubevidste. Det man prøver at skabe. Et møde, hvor man ikke tilgår den anden med hensigt til en forståelse, men blot et signal om tolerance, og dermed vil præge den sociale verden, man derigennem får skabt. Det er i denne sociale verden, at både fordomme og historiske overleveringer får lov at leve videre, hvis man ikke i forgreningspunktet vælger noget andet. Det er igennem forståelsen, at man får mulighed for at forstå det hele menneske og den hele kultur, da forståelsen lukker op for de vilkår og omstændigheder, der ligger i vores historie, som medvirker til, at vi handler og tænker på bestemte måder. Pearce mener, at vi ofte møder andre ud af "tvang", det vil sige det, som forventes af os både tale og handlingsmæssigt. Denne forventning ligger også i vores historicitet og tradition, og er noget man skal vælge at bryde i mødet. Det er herved også i dette møde, han redegør for, at man skaber sit selv ved en ubevidst spejling (Pearce, 2009, s.149) Det er her man får muligheden for at danne en ny historie og en ny tradition. "Vores sociale verdener er fulde af vilkår og interaktionsmønstre, som ingen af os ville have valgt frivilligt" (Pearce, 2009, s.150) Når vi får en forståelse for, at vi alle kommer ud af vilkår og baggrunde vi ikke selv har valgt, vil den kulturelle forskel ikke længere fylde så meget, og man opnår derved bedre en forståelse i stedet for en tolerance. Pearce taler her ud fra et større verdensperspektiv end det dette speciale tager sit udgangspunkt i, men jeg finder alligevel tanken yderst interessant og relevant i forhold til, at det medfører et større ansvar, når vi interagerer med andre i kulturmøder. I disse sociale verdener, hvor mødet mellem kulturer opstår, er det ifølge Pearce vigtigt at have overstående in mente, når man ønsker at ændre den sociale verden til noget andet. Man er nødt til at forstå den verden med givende vilkår og interaktionsmønstre, man som menneske kommer ud af, for at kunne påvirke i en anden retning. Man er nødt til at forstå delene, som Gadamer her ville have sagt. Det vil i praksis have gjort sig gældende i eksemplet med casen. Havde vi haft en viden om kulturbaggrunden blandt de deltagende og været opmærksom på, at der i kraft af forskellene kunne forekomme skepsis og afholdenhed, kunne vi have været på forkant med mødet. Dette kunne måske have medført et andet udfald. Pearce argumenterer yderligere for, at man i stedet for at ville prøve at ændre menneskerne, skal prøve at ændre kulturen – eller den sociale verden, der hersker. Menneskerne agerer kun ud fra en kontekst, men den sociale verden kan man via forgreningspunkterne gøre noget ved. På denne måde mener Pearce også, at man kan frigøre sig fra den

”kraft” som bevirker, at vi handler på bestemte måder og opnår uhensigtsmæssige resultater. (Pearce, 2007, s.116-117, 149)

Dialogen og kommunikationen spiller en afgørende rolle for det konstruktive møde. Det er yderst vigtigt, når forsøger at tilgå andre kulturer med den erfaring vi har fra vores historie, som har skabt vores selv, vil det skabe udfordringer i kulturmødet, hvis vi ikke er opmærksomme på det. Pearce mener, at det konstruktive møde kommer, når man gennem åben dialog stiller sig fælles om et udgangspunkt, hvor man ikke kun sigter efter en tolerance, men en forståelse af det hele menneske.

Om dette skriver Anita Holm Riis følgende i sin bog ” at dialogen altid giver adgang til at forstå hinanden på en sådan måde, at barrierer nedbrydes. Ganske vist skal der fokuseres på en fælles sag, før en dialog kan indledes, og traditionsforskelle kan derfor besværliggøre dialogen. Men i praksis er de ’fælles sager’ ikke uopdrivelige. (Holm Riis Anita, 2006 s.105) Disse traditionsforskelle som Anita Holm Riis her nævner, udgør også en stor del af Gadamer's teori. Det er også det begreb, der ifølge Anita Holm Riis kommer tættest på at udgøre et egentligt kulturbegreb hos Gadamer. Dette begreb vil jeg belyse yderligere i følgende afsnit.

Traditionernes rolle i forståelsesudfordringen

Vi er ifølge Gadamer alle en del af en historie med tilhørende traditioner, og alt dette påvirker vores syn på, hvad der for os virker rigtigt og forkert. Når man derfor søger at forstå noget, er man nødt til at have traditionsmomentet for øje, som afsæt for den forståelse, vi ønsker at hensætte os til. Igennem dette får man den nødvendige baggrund for historiciteten. Han mener det dog ikke som at vi skal hensætte os i en bestemt historisk horisont, for at forstå traditionerne, men bringe os selv ind i en andens situation med alle de vilkår de kommer fra. Her iblandt traditionerne - og i denne kontekst – kulturen. (Gadamer, 2007, s. 290)

”Hermeneutikken må tage udgangspunkt i, at den, der ønsker at forstå, er forbundet med den sag, der kommer til orde gennem overleveringen, og har eller opnår forbindelse med den tradition, overleveringen taler ud fra.” (Gadamer, 2007, s. 281)

Gadamer's pointe om, at hermeneutikken må stille sig som mellemmand mellem det grundlag forståelsen skal ske ud fra, og det der skal forstås, kommer igen til syne her. Der fremkommer ifølge ham et spændingsforhold så snart de to skal kombineres, fordi den form for forståelse og indsigt kræver en fortrolighed imellem parterne. Dette kan man ikke, hvis man holder sig objektiv. Uden denne fortrolighed vil forståelsen ikke nå det fulde potentiale. (Gadamer, 2007, s. 281) Han redegør i samme drag også for vigtigheden af, at den der søger at forstå igennem forbindelse med traditionen, bliver forbundet med det, der bliver overleveret. Den historiske bevidsthed bliver derfor vigtig i vores møde med andre, fordi den

igennem vores traditioner og overlevering, påvirker vores verdenssyn, og deri hvordan vi møder andre kulturer. Den er i spil, når vi tager de valg og fravalg, som Pearce betegner som forgreningspunkter, og som får en indflydelse af et mødes udfald. (Pearce, 2007, s. 10) Det handler for Gadamer om, at man laver en sammensmeltning af vores horisonter, som han beskriver som værende "... det suveræne udsyn, som den forstående person må være i besiddelse af" (Gadamer, 2007, s. 291) Det betyder man formår at se udover sig selv, men have sig selv med i det. Når vi formår det, vil der ifølge Gadamer ske en sammensmeltning, og det er her forståelsen vil komme til udtryk og agere stedfortræder for tolerancen.

Ofte anser vi os selv som danskere, som et tolerant folkefærd. Men er vi forstående på den måde som Gadamer henviser til? Søger man på ordet "tolerance" kommer mange forskellige definitioner frem. Den mest almindelige tolkning er, at man ved tolerance forstår, at man tåler andres tanker og meninger, selv om man ikke selv er enig. (<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=tolerance>) Men i det at "tåle" ligger en vis distance til senderen. Man kan sagtens tolerere og tåle, og samtidig ikke have en intention om at forstå. Det er her det ifølge Gadamer bliver problematisk, for søger man ikke en genuin forståelse, så kommer mødet aldrig til at blive konstruktivt. Her deler Pearce samme opfattelse - både når det kommer til den historiske bevidsthed, men også at forståelsen for andre sker, når man har en forståelse for sig selv. Han nævner det især i forbindelse med kommunikationen, som skal danne bro mellem sender og modtager. Han redegør for at der er punkter, der vigtige at tilgå for at forstå det senderen kommunikerer ud. Her er punkterne blandt andet: En forståelse for den anden, en forståelse af én selv, samt en forståelse af den historiske kontekst. (Pearce, 2007, s.31) Her er traditionen en del af denne historiske kontekst, og som Gadamer hævder, så spiller den en nøglerolle, når man skal finde det fælles grundlag, som forståelsen skal ske ud fra.

I forbindelse med min case, havde vi ikke noget fælles grundlag for den forståelse vi tilgik mødet med. Da vi ikke forinden havde hensat os til en forståelse af hverken den tradition eller historicitet, som formanden kom fra, virkede det ukendt og utrygt for os. Vi havde en vis form for tolerance og respekt omkring det som formanden repræsenterede, men opnåede aldrig fortrolighed til ham. Dette medførte det spændingsforhold, som Gadamer henviser til, og bevirkede det udfald sagen fik. Der var under mødet flere lejligheder, hvor man via disse forgreningspunkter, kunne have ført udfaldet i en anden retning, men så længe fortroligheden ikke var til stede, var dette ikke en mulighed. Vi tog afsæt i vores egen historicitet og traditioner, og vi fastholdte dem, da det andet virkede utrygt og risikofyldt.

Hvad er det vi overser?

Det virker udadtil logisk når vi ser, hvordan kulturen er ændret gennem tiden, og dermed at der bliver et kulturelt vakuum når disse mødes. Det virker også udadtil logisk, når man får en forståelse for, hvordan

kulturerne skal møde hinanden igennem et grundlag af respekt og ikke blot tolerance, for at skabe dette konstruktive møde og fælles ståsted. Men hvorfor er det så, at det alligevel er så svært?

Dette kan der være en del bud på, da kulturen er noget personligt indlejret i os alle, og derfor ville få vidt forskellige svar alt efter hvilket udgangspunkt man havde. Etnocentrismen kunne her spille en rolle. Begrebet ligger op til et overlegent syn på sin egen kultur og det man derigennem kommer fra. Ud fra dette vurderer man andre kulturer. Anita Holm Riis skriver følgende om dette:

”Forskellige kulturer har forskellig rationalitet, og eftersom man kun kan vurdere de andre på grundlag af netop ens egen rationalitet, har enhver sammenligning i princippet allerede dømt de andre som irrationelle og derfor som underlegne.” (Holm Riis Anita, 2006, s. 82)

Hun beskriver efterfølgende den problematik det medfører, når vi som mennesker har dette vurderingsgrundlag, hvormed vi ikke kan vurdere andre kulturer neutralt. For at tage konsekvensen af dette mener hun, at man må skabe en total ligestilling af kulturer, hvor man anerkender andre på lige fod med os selv.

Pearce mener imidlertid, at selvbevidsthedsspørgsmålet spiller en stor rolle i, hvorfor kulturmødet kan være en udfordring, da det er afgørende for hvordan man griber tingene an.

” Ifølge min erfaring beror disse forskelle ikke på alder, intelligens eller uddannelsesgrad. Det drejer sig mere om evnen til at se ud over ens egne anskuelser, om at kunne fastholde modstridende tanker, om at kunne adskille forståelsen af andres synspunkter fra det at være enig med dem eller ej, og om at erkende, at der også er noget hinsides grænserne for ens egen opfattede og erkendelses evne.”

(Pearce, 2009, s. 164)

Har man ikke erkendelsen af sig selv, og derefter andre, vil det være svært at kunne sætte sig ind i en andens opfattelse. Dette kan være svært i etnocentrismeproblematikken, da man ved egen overlegenhed, ikke giver plads til den anerkendelse og åbenhed det kræver for at møde kulturen i konstruktiv forstand. Den socialkonstruktivistiske tankegang, som her er repræsenteret igennem Pearce, beskriver vores selverkendelse som en del af vort selv. Den bliver skabt i de sproglige erfaringer og igennem relationer, og er med til at definere for os, hvad vi finder som rigtigt og forkert. Har vi kun blikket på os selv som overlegne mennesker, kommer den til at være mangelfuld, når vi møder andre med en anden erkendelse end vor egen. Dette kan også lyde som en logisk tænkning, men det bliver svært, hvis man ikke besidder denne viden. Når vi stifter bekendtskab med noget ukendt, stiller man det, som i min case, altid imod det velkendte, som man selv kommer med. Det er ud fra denne sammenligning, at vi forholder sig til og fortolker andre. Her vil det

enten være forskelle eller ligheder man kommer til at fokusere på. (Holm Riis Anita, 2006, s.10) Fokuserer man på forskellene, vil disse blive mere tydelige. Det samme gør sig naturligvis gældende, hvis man vælger at fokusere på lighederne. I eksemplet med min case, blev der allerede før start fokuseret meget på forskellene mellem "dem" og "os". Eller A og B holdet, som der i bogen "Udkant" bliver skrevet om. Derfor var det disse forskelle, som ubevidst kom til at fylde meget, da vi skulle modtage det budskab, som blev formidlet til os. Havde man i stedet valgt at fokusere på de ligheder vi havde, og de styrker vi sammen, kunne bruge byerne imellem, havde udgangspunktet som sagt været et andet.

Jeg har tidligere redegjort for, hvordan kulturen og mødet har ændret sig op igennem historien, både med et skift fra landbrug til industrialisering, til tilstrømningen af andre kulturer, der har medført, at man er blevet kulturel reformeret. I denne proces er noget vigtigt blevet ladet tilbage. Dette kan man se ved, at man land-by splittelsen stadig holder fast på en tradition og historicitet, der ikke har ladet sig reformere, mens det i byerne har haft modsatte proces. Spørgsmålet er dertil, om det egentligt er så forfærdeligt? Skal man følge med de kulturelle dynamiske processer der foregår, eller er det okay at holde på sine gamle traditioner og værdier? Hvad kan det i givet fald få af konsekvens, og hvordan vil land-by splittelsen se ud i fremtiden? Det er nogle af de punkter, som jeg ønsker at diskutere i det følgende afsnit, og derigennem lave en opsamling.

Diskussion og opsamling

"Kultur er Vaner".

Her defineres kultur først og fremmest som tradition, som skaber af sammenhæng og kontinuitet, og det er måske herfra, uhåndgribeligheden i begrebet stammer. Vores brug af ordet kultur er blevet en vane, og vi gør os ikke klart, hvor mange forskellige betydninger ordet har opsamlet i løbet af sin historie. Der er et ekko i det af såvel den klassiske antikke dannelsestradition som oplysningstidens idealer, af såvel folkelig romantik som antropologisk sprogbrug, af såvel statslig kulturpolitik som militante grupperes kamp for identitet vendt netop imod stat og lovgivning"

http://denstoredanske.dk/Sprog%2c_religion_og_filosofi/Filosofi/Menneskets_grundvilkår/kultur

Sådan kan kulturen defineres, og i denne definition ligger måske det egentligt problem i kulturmødeproblematikken. Kulturbegrebet dækker over så store begrebsmæssige definitionsområder, og det kan derfor være svært nogle gange at være klar over, hvad man egentlig mener, når man snakker om kultur. I det kulturmøde som jeg tager mit afsæt i i dette speciale, gælder det en kultur, som er opstået på baggrund af den benævnte "land-by" splittelse. Der hersker kulturen igen for mange, som en udefinerbar størrelse, idet man med det afsæt man selv kommer fra, kan anse sin egen kultur og kulturelle overbevisning som værende åben og fordomsfri. Alligevel kommer den kulturelle overlegenhed til udtryk i form af

etnocentrisme, når man stiller sin egen kulturelle overbevisning som overlegenhed i forhold til andres. Dette ses både som en bevidst og ubevidst handling, men stadigvæk en handling med konsekvenser, da den opretholder barrieren mellem "dem" og "os", og danner dette A og B team, som også nævnes i specialet. Siden kulturforskellene stadig er så tydelige, og debatten stadig så aktuel, må det være fordi man ikke er opmærksom på den ubevidste del af dette. Dertil kommer spørgsmålet, om man overhovedet skal gøre noget ved kulturmødeproblematikken? Hvis den eksisterende kultur er et udtryk for en historisk proces, hvor det nærmest symboliserer "survival of the fittest", skal mødet måske blot ses i lyset af en konsekvens af dette. Denne tilgang ville være det mest logiske og oplagte, men den besværliggøre, som casen også viser, forandring og udvikling, som kunne være til gavn for både "land-by" problematikken, samt de mennesker som den repræsenterer. Når kulturmødet er en aktuel politisk debat, er det netop på grund af overstående. Kulturen er et spørgsmål om vaner og ophav, men repræsenterer også et udtryk for manglende indsigt og forståelse af andre. Den er præget af fordomme og historiske overleveringer, som kan være svær at arbejde med, hvis man ønsker at få noget konstruktivt ud af mødet. Hvis man ved hjælp af indsigt og vejledning, forstod vigtigheden af, hvordan for eksempel vores åbenhed og sprog har en stor betydning i forhold til kulturmødet, kunne problematikken se anderledes ud. Men hvad ville der ske, hvis man ophævede de kulturelle forskelle, og etnocentrismen ikke herskede i samme grad mere? Spørgsmålet er om kulturforskellene er med til at opretholde den fællesskabsfølelse, som især de mindre byer har brug for, for ikke at blive udslettet i processen af kulturtilstrømninger, der kræver man som land laver ændringer og er indstillet på fornyelse. Denne fornyelsesproces kræver ifølge Gadamer en hensigt om forståelse. Med det mener han ikke, at man blot skal kassere alt det man selv kommer fra, og bare lade sig adoptere af ny forståelse, men derimod at man er nødt til at være villig til at lade sig udfordre på ens perspektiv, og det er dét sproget blandt andet muliggøre. Jeg kan ikke stå fast på min egen horisont, når jeg søger forståelse for en andens. Min egen forståelse vil altid bære præg af min egen historicitet, men ved ikke at have den objektive tilgang, hvilket han også mener ikke er muligt, før jeg mulighed for en sammensmeltning mellem "dem" og "os".

Ifølge Pearce skal dialogen gå hånd i hånd med selvindsigt, som gør os mere opmærksomme på den talehandling, der ligger i vores sprog. Han mener, at så snart vi får øje på vort eget ansvar i det vi kommunikerer ud, vil vi være bevidste om, hvordan vi ændrer udfaldet af en samtale, som for eksempel i kulturmødet. Her vil kulturmødet få en konstruktiv udgang. Dette ville kræve, at man havde hensigten om forståelse – frem for blot tolerance. Dette ville igen kræve en selvindsigt og en enighed om, at det var det grundlag, som man fælles arbejdede ud fra.

Som tillæg til det, jeg i dette afsnit startede med at spørge, vil jeg hertil stille spørgsmålet, om vi i virkeligheden skal prøve på at ændre kulturen eller lade kulturen ændre os? Hvis kulturen er en vane, kan denne vane da ikke blot blive erstattet af en anden?

Til det spørgsmål ligger der igen et individuelt betinget udgangspunkt, fordi det afhænger af, hvem vi er som mennesker. Vi tillægger vores kultur forskellig værdi, og udgangspunktet for ændring kan derfor være meget forskelligt. Til mødet som min case er bygget på, mente fællesskabet ikke at vi skulle lade os påvirke af en anden kultur. De så det som fremmede og usikkert land, og valgte derfor at forblive i det kendte. Jeg så igennem min praktik mange lignende tilfælde, hvor man havde en vis tolerance til måden andre byer gjorde tingene på, men stadig fandt sig selv overlegen i forhold til de forskelligheder der var. For at ændre dette, ville det kræve en vilje, og den var i mange tilfælde ikke til stede.

De mindre byer, der stolt værner om deres traditioner gør det, fordi det har givet mening for dem. Var det ikke tilfældet, ville det ifølge Gadamer have været ændret. Ser man på de større byer, der er blevet kulturelt reformeret, må der have været noget, der ikke gav tilstrækkelig mening for de mennesker, der var der. Derfor har de ladet de fordomme de har haft, blive erstattet af en ny viden. Dette ville være et eksempel på, hvordan fordomme kan tolkes i positiv forstand. Hertil tillægges igen et udgangspunkt for forståelse, og i denne forståelse, at man hensætter sig den andens horisont uden at udslette sin egen.

Verden er i konstant udvikling. Dette er kulturmødet et billede på. Det samme gør sig gældende, når vi snakker kulturforskelle og kulturforståelse. Når vi mødes, får vi muligheden for at tilegne os ny erfaring, og igennem den mulighed for at udvikle os. Vi får mulighed for at teste vores livssyn med de holdninger vi kommer med, og i kraft af dette også at udvikle vores selv billede. Udover alt dette bidrager mødet også til, hvis det er under konstruktive forudsætninger, at vi bliver mødt med anerkendelse og værd. Mødet er dermed både identitetsskabende og selvudviklende under de rette tilgange. Hvis kulturen skal ændres, kræver den en ændring i os som mennesker. Men måske kan man via den ændring der sker, få en erkendelse og selvbevidsthed der gør, at kulturforskellene anses som styrker i stedet for en udfordring, og ophæver derved det kulturelle skel, der er opstået imellem land og by.

Konklusion

Det konstruktive og positive møde kan være svært at imødekomme, hvis man ikke er opmærksom på de faktorer der spiller ind. Forståelsen af hvad det vil sige at møde en anden kan være begrænset af den viden man kommer med, og bliver derved et definitionsspørgsmål. Dog er der ting, man kan være enige om skal gøre sig gældende i mødet, hvis det skal opleves som konstruktivt. Det kan sagtens være en positiv oplevelse uden at det egentligt er konstruktivt. Hvis man møder hinanden med en positiv tilgang, vil dette "kun"

indebære en tolerance, hvor hvis man tilgår mødet med en forforståelse, vil dette føre til et konstruktivt møde, da det her vil skabe en mere dybdegående og lærerig proces, der medfører ny erfaring.

Som tidligere nævnt redegøre Pearce for vigtigheden af kommunikationen, når der skal etableres en vellykket relation, som for eksempel det der gør sig gældende i kulturmødet. At man bestræber sig på at forstå det, som den anden kommunikerer ud. Gadamer går et spadestik dybere, og kobler forforståelsen på. Med disse to sammen er der grundlag for et vellykket kulturmøde.

Vi har under afsnittet med den historiske gennemgang af kulturen erfaret, hvordan kulturen er en dynamisk og foranderlig proces. Den har nogle grundsten, som ligger i traditioner og historiske overleveringer, men disse grundsten er kun funktionelle så længe der er nogle til at vedligeholde og opretholde dem. Definitionen af en given kultur kræver derfor, at der er et fællesskab, som bliver enige om, at den herskende kultur er på en given måde. Opløses denne, vil den blive erstattet af en anden måde at tolke kulturen på. Det ses blandt andet med den tilstrømning af andre kulturer vi har fået i Danmark, som har medvirket, at vores syn på hvad der udgør vores definition på kultur har ændret sig. Vi har givet plads til noget nyt, og har derved givet slip på noget "gammelt".

Overfører vi dette til kulturmødet, så handler dette møde med andre ord ikke om forskellige kulturer som sådan, da dette egentligt kun er et begreb for en bestemt livsanskuelse, men mere om hvorvidt det andet opleves som fremmed, det vil sige fremmed for ens egen forforståelse. Fortrolighed med dette fremmede er derfor nøgleordet i at etablere et vellykket kulturmøde. Det bliver noget, man tilegner sig. En sådan tilegnelse sker i takt med, at man forstår og begår sig i relationen med andre, hvor der - i og med der er skabt en fortrolighed, sker en naturlig interesse og fundament for accept af den anden. Når man tilgår et andet menneske med accept, fjerner det også fordomsproblematikken, da man ikke længere tager afsæt i det som adskiller, men i det som sammenføjer. Altså en positiv tilgang. Fordomme vil her ikke længere udgøre noget negativt, men være et udgangspunkt for at få udviklet sin egen horisont og viden på en oprigtig måde uden at stille sig selv overlegen overfor andre kulturer.

Der hersker ingen tvivl om, at man for at komme tæt på et at skabe et fælles ståsted mellem kulturer, bliver man nødt til at definere, hvad kulturen er - både for en selv og den kontekst, man arbejder ud fra.

Kulturdebatten er en menneskelig og politisk udfordring, der måske aldrig kommer en endegyldig løsning på, da den rummer den forskellighed vi som mennesker hver især repræsenterer, og som derved udgør hele udfordringen. Efter min overbevisning er det alligevel i "mødet", hvor man har mulighed for aktivt at medvirke til en forbedring af problematikken, og dermed også medvirke til en positiv udvikling af den sociale verden man færdes i.

Denne uddannelse hedder "Anvendt filosofi", og jeg har igennem arbejdet med dette speciale, samt den forgangene praktik, som begge har bragt mig erfaring og ny viden, fået øjnene op for, hvordan vi selv er medskabere og ansvarlige, når det kommer til det konstruktive kulturmøde. Jeg har lært, at det er legitimt og godt for os, at "turde" stille spørgsmål, som ikke skaber en debat, men som derimod åbner op for fortrolighed ved, at man bringer sig selv i spil. Vi skal "turde" stille spørgsmål ved os selv og vores egen livsanskuelse. Vi skal benytte os af vores egen "implikative kraft", og igennem den tilgå det, der for os virker som fremmed, i en åben og konstruktiv dialog. Dette medvirker, at kulturmødet og det fælles ståsted som konstruktivt, bliver noget opnåeligt i stedet for det modsatte.

Kilder

Litteratur

Pearce, Barnett, W. (2007) Kommunikation og skabelsen af sociale verdener. Dansk Psykologisk forlag.

Gadamer, Georg – Hans (2007) Sandhed og Metode. 2 udgave. 1 oplag. Forlaget Academica.

Holm, Riis Anita. (2006) Kulturmødets Hermeneutik, 1 udgave, 1 oplag. Forlaget Univers

Henriksen, Henrik-Hans. Mølbæk, Karen. Mikkelsen, Morten. (2018) Udkant – om det splittede Danmark. Forlaget Columbus.

Internetkilder

http://denstoredanske.dk/Sprog%2c_religion_og_filosofi/Filosofi/Filosofi_og_filosoffer_-_1900-t./Filosoffer_1900-t._-Tyskland_-_Østrig_-_Schweiz_-_biografier/Hans-Georg_Gadamer

Lokaliseret d. 3 marts 2018.

<https://macmannberg.dk/om-os/om-systemisk-ledelse/socialkonstruktionismen/>

Lokaliseret d. 7 marts 2018.

http://denstoredanske.dk/Sprog%2c_religion_og_filosofi/Filosofi/Menneskets_grundvilkår/kultur

Lokaliseret d. 5 april 2018.

<https://www.b.dk/personlig-udvikling/saadan-opstaar-fordomme>

Lokaliseret d. 6 april 2018.

http://denstoredanske.dk/Samfund%2C_jura_og_politik/Samfund/Offentlig_forvaltning/udlændingelovgivning

Lokaliseret d. 10 maj 2018.

<https://ks.systime.dk/index.php?id=191>

Lokaliseret d. 5 april 2018.

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=tolerance>

Lokaliseret d. 15 maj 2018.

http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Folkeslag/Etnografiske_termer/etnocentrisme

Lokaliseret d. 20 maj 2018.